

Edyta Lis ■

**WPEŁYW OPINII
DORADCZYCH MIĘDZYNARODOWEGO
TRYBUNAŁU SPRAWIEDLIWOŚCI
NA POSTĘPOWANIE PRZED TRYBUNAŁAMI
ADMINISTRACYJNYMI W SYSTEMIE ONZ**

Wstęp

Trybunały administracyjne powoływane przez organizacje międzynarodowe rozstrzygają spory pomiędzy organizacją a jej pracownikami. Zgodnie z art. 11 Statutu Trybunału Administracyjnego Organizacji Narodów Zjednoczonych (TAONZ)¹ Komitet ds. Wniosków o Rewizję Orzeczeń TAONZ oraz zgodnie z art. XII Statutu i art. XII Aneksu do Statutu² Trybunału Administracyjnego Międzynarodowej Organizacji Pracy (TAMOP) Rada Zarządzająca lub Rada Administracyjna Funduszu Emerytalnego mogły, w określonych w ich statutach przypadkach, zwrócić się do MTS o wydanie opinii doradczych. Opinie te miały wiążący charakter dla organizacji, które o nie wystąpiły³.

Od momentu utworzenia w 1927 r. pierwszego trybunału administracyjnego w ramach Ligi Narodów aż do 1 lipca 2009 r. rozwój trybunałów administracyjnych był determinowany zmianami w dziedzinie międzynarodowego

¹ 957(X) of 9 November 1955. Zob. E. Lauterpacht, *Aspects of the Administration of International Justice*, Cambridge 1991, s. 106–107.

² Tekst dostępny na: http://www.ilo.org/tribunal/about-us/WCMS_249194/lang-en/index.htm.

³ F. L. Bordin, *Procedural Developments at the International Court of Justice*, „The Law and Practice of International Courts and Tribunals” (LP ICT) 2012, vol. 11, no. 2, s. 357.

systemu ochrony praw człowieka. Zmierzal w kierunku wyposażania tych trybunałów w środki gwarantujące, na równych zasadach dla wszystkich, prawo do sądu oraz sprawiedliwego procesu⁴. Tylko bowiem w ten sposób można skutecznie zagwarantować ochronę praw jednostki także w sprawach pracowniczych.

Z praktyki stosowanej przez trybunały administracyjne wynikało, że nie są przestrzegane podstawowe standardy z dziedziny ochrony praw człowieka. Wbrew postanowieniom statutów trybunałów administracyjnych nie przeprowadzano publicznych przesłuchań, nie zachowano niezależności i bezstronności niektórych organów oraz transparentności prowadzonych działań. Trybunały administracyjne głównie stosują prawo tworzone przez organizację międzynarodową, zaś sporadycznie odwołują się do ogólnych zasad prawa międzynarodowego⁵.

Znaczący postęp jest zauważalny w ramach ONZ. W wyniku reformy wewnętrznego wymiaru sprawiedliwości ONZ od 1 lipca 2009 r. działa system dwuinstancyjny wymiaru sprawiedliwości. Na mocy rezolucji ZO: 61/261⁶, 62/228⁷ i 63/253⁸ w I instancji funkcjonuje Trybunał ONZ ds. Sporów (*UN Dispute Tribunal*), który rozpatruje i rozstrzyga sprawy pracownicze wniesione przez obecnych i byłych członków personelu. W okresie przejściowym rozstrzyga także sprawy przekazane m.in. z byłego TAONZ. Trybunał Apelacyjny ONZ (*UN Appeal Tribunal*) rozpatruje odwołania od orzeczeń Trybunału ONZ ds. Sporów, Trybunału ds. Sporów Agencji Organizacji Narodów Zjednoczonych ds. Pomocy Uchodźcom Palestyńskim na Bliskim Wschodzie, decyzji Stałego Komitetu oraz decyzji organizacji wyspecjalizowanych i innych jednostek, które uznały jurysdykcję Trybunału Apelacyjnego ONZ⁹. Natomiast na mocy postanowień art. XII

⁴ Zob. P. Dallari, *Administrative Tribunals of International Organizations and the World Constitutionalism*, [w:] O. Elias, *The Development and Effectiveness of International Administrative Law: On the Occasion of the Thirtieth Anniversary of the World Bank Administrative Tribunal*, Martinus Nijhoff Publishers 2012, s. 59–68; *Report of the Redesign Panel on the United Nations System of Administration of Justice*, A/61/205 of 28 July 2006, pkt 5, s. 4, w którym system wewnętrznego wymiaru sprawiedliwości ONZ określono jako nieefektywny, powolny, nieprofesjonalny i niezgodny z obowiązującymi standardami z dziedziny praw człowieka; A. Reinisch, Ch. Knahr, *From the United Nations Administrative Tribunal to the United Nations Appeals Tribunal – Reform of the Administration of Justice System within United Nations*, „Max Planck Yearbook of the United Nations” MPYUN 2008, vol. 12, s. 449–453.

⁵ Szerzej E. P. Flaherty, *Legal Protection in International Organizations for Staff – A Practitioner’s View*, tekst dostępny na: <http://www.campaignsitebuilder.com/user/sueheungmailcom/download/March%20paper.doc>.

⁶ A/RES/61/261 of 4 April 2007.

⁷ A/RES/62/228 of 22 December 2007.

⁸ A/RES/63/253 of 24 December 2008.

⁹ Tekst dostępny na: <http://www.un.org/en/oaj/dispute/>. Zob. P. Hwang, *Reform of the Administration of Justice System at the United Nations*, LPICT 2009, vol. 8, no. 2,

Statutu TAMOP, MTS wciąż posiada prawo do rewizji orzeczeń TAMOP, którego jurysdykcję uznały 63 organizacje¹⁰.

W latach 1945–2016 MTS wydał 26 opinii doradczych, w tym 5 na podstawie postanowień statutów TAONZ i TAMOP. W przypadku TAONZ, od 1955 do 1995 r., Komitet trzykrotnie wystąpił o wydanie opinii doradczej do MTS: w sprawie wniosku o rewizję orzeczenia TAONZ nr 158¹¹, nr 273¹² oraz nr 333¹³. Natomiast w stosunku do orzeczeń TAMOP MTS wydał dwie opinie doradcze: w 1956 r. w sprawie orzeczenia TAMOP dotyczącego skargi przeciwko UNESCO oraz w 2012 r. w sprawie orzeczenia TAMOP dotyczącego skargi przeciwko Międzynarodowemu Funduszowi Rozwoju Rolnictwa¹⁴.

MTS, wydając opinię doradczą w sprawie rewizji orzeczenia trybunału administracyjnego, nie rozstrzyga sporu pomiędzy organizacją a jej pracownikami, a dokonuje jedynie rewizji tego orzeczenia trybunału administracyjnego. Podstawowym celem postępowania przed MTS jest zapewnienie skutecznej ochrony praw członków personelu danej organizacji¹⁵. W trakcie postępowania o wydanie opinii doradczej podmiotem uprawnionym do występowania przed MTS są określone organizacje międzynarodowe. Jednostki nie posiadają *locus standi* ani *locus standi in judicio* w postępowaniu doradczym, co oznacza brak zachowania zasady równości stron w postępowaniu¹⁶. Natomiast niezachowanie tej zasady

s. 213–224; R. Gulati, *The Internal Dispute Resolution Regime of the United Nations: Has the Creations of the United Nations Dispute Tribunal and United Nations Appeals Tribunal Remedied the Flaws of the United Nations Administrative Tribunal*, MPYUN 2011, vol. 15, s. 489–538; L. Otis, *The Reform of the United Nations Administration of Justice System: The United Nations Appeals Tribunal after One Year*, LPICT 2011, vol. 10, no. 3, s. 405–428. Zob. opinię indywidualną R. Ago do opinii doradczej MTS z 27 maja 1987 r. w sprawie wniosku o rewizję orzeczenia nr 333 TAONZ, ICJ Reports, 1987, pkt 6, s. 9, w której sędzia uznał, że jedynym właściwym sposobem rewizji orzeczeń TAONZ jest powołanie sądu II instancji.

¹⁰ <http://www.ilo.org/tribunal/membership/lang--en/index.htm>.

¹¹ UNAT Judgement No. 158 of 28 April 1972 r., Case No. 144 (Fasla). Orzeczenia TAONZ dostępne są na: <http://untreaty.un.org/UNAT/Judgements.htm>.

¹² UNAT Judgement No. 273 of 15 May 1981 r., Case No. 257 (Mortished).

¹³ UNAT Judgement No. 333 of 8 June 1984 r., Case No. 322 (Yakimetz).

¹⁴ *Judgment No. 2867 of the Administrative Tribunal of the International Labour Organization upon a Complaint Filed against the International Fund for Agricultural Development*, ICJ Reports 2012, s. 10 i n.

¹⁵ K. H. Kaikobad, *The International Court of Justice and Judicial Review: A Study of the Court's Power with Respect to Judgements of the ILO and UN Administrative Tribunal*, Kluwer Law International 2000, s. 151.

¹⁶ E. De Brabandere, *Individuals in Advisory Proceedings before the International Court of Justice: Equality of the Parties and the Court's Discretionary Authority*, LPICT 2012, vol. 11, s. 254.

powinno skutkować odrzuceniem przez Trybunał wniosku o wydanie opinii doradczej.¹⁷ We wszystkich sprawach o wydanie opinii doradczej dotyczących orzeczeń trybunałów administracyjnych MTS uznał jednak, że jest uprawniony do jej wydania.

W związku z tym, iż MTS odgrywa istotną rolę w rozwoju prawa międzynarodowego¹⁸, w artykule zostanie poddany analizie wpływ opinii doradczych MTS w sprawie rewizji orzeczeń trybunałów administracyjnych na postępowanie w sporach pomiędzy organizacją a jej pracownikami. W celu ustalenia, w jakim zakresie opinie MTS przyczyniły się do zmian w funkcjonowaniu wewnętrznego wymiaru sprawiedliwości w ramach ONZ, niezbędne wydaje się określenie charakteru prawnego i roli trybunałów administracyjnych. Wskazane zostaną podstawy prawne, zakres jurysdykcji oraz charakter prawny opinii doradczych MTS w sprawach rewizji orzeczeń trybunałów administracyjnych. W tym kontekście zasadne jest także ustalenie, czy i w jaki sposób zagwarantowano zachowanie zasady równości stron.

I. Charakter prawny i rola trybunałów administracyjnych

Trybunały administracyjne są to organy powoływane przez organizacje międzynarodowe w celu rozstrzygnięcia sporów wewnętrznych – pomiędzy organizacją a jej personelem¹⁹. Z definicji tej nie wynika, czy są to organy sądowe, doradcze czy pomocnicze²⁰. Natomiast w opinii doradczej z 13 lipca 1954 r. w sprawie skutków orzeczenia TAONZ o odszkodowanie MTS (*Effect of Awards of Compensation Made by the United Nations Administrative Tribunals*) stwierdził, że analiza stosownych postanowień Statutu TAONZ oraz zastosowana terminologia – „trybunał”, „orzeczenie”²¹ dowodzą, iż TAONZ i TAMOP

¹⁷ K. H. Kaikobad, op. cit., s. 196.

¹⁸ D. Pratap, *The Advisory Jurisdiction of the International Court*, Oxford 1972, s. 260–263; L. Gross, *Some Observations on the International Court of Justice*, „American Journal of International Law” (AJIL) 1962, vol. 56, no. 1, s. 33; M. Lachs, *Some Reflections on the Contribution of the International Court of Justice to the Development of International Law*, „Syracuse Journal of International Law and Commerce” 1983, vol. 10, no. 2, s. 243–245; F. B. Sloan, *Advisory Jurisdiction of the International Court of Justice*, „California Law Review” 1950, vol. 38, no. 5, s. 859.

¹⁹ Zob. S. Eisuke, *Review and Repudiation of Judgments of International Administrative Tribunals*, „Asian Yearbook of International Law” 1997, vol. 7, s. 175.

²⁰ J. Gomula, *The International Court of Justice and Administrative Tribunals of International Organizations*, „Michigan Journal of International Law” 1991, vol. 13, no. 1, s. 86.

²¹ ICJ Reports 1954, s. 52–53.

zostały ustanowione jako niezależne i rzeczywiste organy sądowe²², wydające wiążące rozstrzygnięcia, bez prawa odwołania się od nich, w ramach powierzonych im kompetencji.

Trybunały administracyjne pozwalają na szybkie i bardziej efektywne rozstrzyganie sporów pomiędzy pracownikami a organizacją²³. Są sądami międzynarodowymi, gdyż funkcjonują w ramach systemu prawa międzynarodowego. Praktycznym uzasadnieniem dla ich powołania jest konieczność posiadania mechanizmu pozwalającego na rozstrzyganie sporów prawnych²⁴. W opinii doradczycy MTS w sprawie skutków orzeczenia TAONZ o odszkodowanie z 1954 r. twierdził, iż trudno jest pogodzić popieranie poszanowania wolności i sprawiedliwości dla jednostek, jako jednego z głównych celów ONZ, z niemożnością dochodzenia przez jednostki roszczeń wynikających ze sporów pracowniczych²⁵. Ze względu na przysługujące organizacjom międzynarodowym przywileje i immunitety jednostka nie ma możliwości dochodzenia roszczeń w sprawach pracowniczych przed sądami krajowymi²⁶. W związku z tym, w celu zapewnienia jednostce skutecznego środka prawnego umożliwiającego dochodzenie roszczeń, utworzono trybunały administracyjne²⁷. Ponadto wiele umów z zakresu międzynarodowego systemu ochrony praw człowieka, chociaż nie zawsze wprost, gwarantuje prawo do sądu²⁸. Twierdzi się nawet, iż prawo jednostki do sądowych lub

²² Zob. Ch. F. Amerasinghe, *And What About International Civil Servants?*, UN Chronicle, 02517329, Winter 1998, vol. 25, no. 4, tekst dostępny na: <http://web.b.ebscohost.com.ebscohost.han.bg.umcs.edu.pl/ehost/detail/detail?sid=bad09e05-3764-41a3-ac1b-02d1ba73d360%40sessionmgr113&vid=1&hid=110&bdata=Jmxbhmc9cGwmc2l0ZT1laG9zdC1saXZl#AN=1565828&db=f5h>.

²³ O. Elias, M. Thomas, *Administrative Tribunals of International Organizations*, [w:] Ch. Giorgetti (ed.), *The Rules, Practice and Jurisprudence of International Courts and Tribunals*, Martinus Nijhoff Publishers 2012, s. 168.

²⁴ Ch. F. Amerasinghe, *International Administrative Tribunals*, [w:] C. Romano, K. Alter, Y. Shany (eds.), *The Oxford Handbook for International Adjudication*, Oxford 2014, s. 318.

²⁵ ICJ Reports 1954, s. 57.

²⁶ Szerzej A. Reinisch, *The Immunity of International Organizations and the Jurisdiction of their Administrative Tribunals*, „Chinese Journal of International Law” 2008, vol. 7, no. 1, s. 285–306.

²⁷ Ch. F. Amerasinghe, *International...*, s. 319. Zob. opinię doradczą MTS z 29 kwietnia 1999 r. w sprawie różnicy zdań dotyczącej immunitetu sądowego Specjalnego Sprawozdawcy Komisji Praw Człowieka (*Difference Relating to Immunity from Legal Process of a Special Rapporteur of the Commission on Human Rights*), ICJ Reports 1999, pkt 25, s. 76–77; pkt 66, s. 89.

²⁸ A. Reinisch, op. cit., s. 286–288, 291, 294. Zob. R. Boryslawska, L. M. Lopez, V. Scoric, *Identifying the Actors Responsible for Human Rights Violations Committed against Staff members of International Organizations: An Impossible Quest for Justice*, „Human Rights and International Legal Discourse” 2007, vol. 1, no. 2, s. 389–391.

quasi-sądowych środków dochodzenia roszczeń stanowi wyraz ogólnej zasady prawa lub normy zwyczajowej²⁹.

Warto także zauważyć, iż same trybunały administracyjne uznają ogólną zasadę prawa, zgodnie z którą pracownikom organizacji międzynarodowej przysługuje prawo do skorzystania ze środków gwarantującego dochodzenie praw wynikających ze sporów pracowniczych³⁰.

Międzynarodowe trybunały administracyjne stwarzają gwarancję jednolitej interpretacji i stosowania norm organizacji międzynarodowych wynikających ze stosunków pracy³¹. Zakres jurysdykcji trybunałów administracyjnych, podobnie jak innych trybunałów międzynarodowych jest jednak ograniczony, a określany jest zazwyczaj w statutach trybunałów³². W opinii doradczej z 23 października 1956 r., dotyczącej orzeczenia TAMOP w sprawie skargi przeciwko UNESCO³³, MTS wskazał na międzynarodowy charakter trybunału³⁴ i ograniczony zakres jego jurysdykcji³⁵.

TAONZ został powołany na mocy rezolucji ZO z 9 grudnia 1949 r.³⁶ Trafnie istotę TAONZ określił Komitet Doradczy ds. Statutu TAONZ, stwierdzając, że ONZ nie ponosi odpowiedzialności przed jakimkolwiek sądem krajowym, a funkcjonariusze organizacji nie mogą dochodzić swoich roszczeń przed MTS. TAONZ powinien działać nie tylko w interesie skutecznej administracji, ale także w imię sprawiedliwości³⁷. Natomiast w opinii doradczej z 1954 r. dotyczącej

²⁹ A. Reinisch, U. A. Weber, *In the Shadow of Waite and Kennedy – The Jurisdictional Immunity of International Organizations, the Individual’s Right of Access to the Courts and Administrative Tribunals as Alternative Means of Dispute Settlement*, „International Organization Law Review” 2004, vol. 1, no. 1, s. 67.

³⁰ Ibidem, s. 70–71. Zob. orzeczenie TAMOP nr 122 w sprawie *J. M. Chadsey* z 10 października 1968 r., w którym stwierdzono, że (...) *employee is entitled in the event of a dispute with his employer to the safeguard of some appeals procedure (...)*, tekst dostępny na: http://www.ilo.org/dyn/triblex/triblexmain.detail?p_judgment_no=122; orzeczenie TAMOP nr 1644 w sprawie *M. Rubio* z 10 lipca 1997 r., pkt 12, w której Trybunał stwierdził, że (...) *an employee of an international organisation is entitled to the safeguard of an impartial ruling by an international tribunal on any dispute with the employer (...)*.

³¹ A. Reinisch, op. cit., s. 286.

³² Ch. F. Amerasinghe, *Jurisdiction of Specific International Tribunals*, Brill 2009, s. 299.

³³ ICJ Reports 1956, s. 97.

³⁴ I. Brownlie, *The Individual Before Tribunals Exercising International Jurisdiction*, „International and Comparative Law Quarterly” (ICLQ) 1962, vol. 7, no. 3, s. 701–702.

³⁵ Zob. S. Eisuke, op. cit., s. 183.

³⁶ 351 A(IV) of 9 December 1949. Zob. A. Megzari, *The Internal Justice of the United Nations: A Critical History 1945–2015*, Brill 2015, s. 8–23.

³⁷ *Effect of Awards of Compensation Made by the United Nations Administrative Tribunal, Oral Statements, Minutes of the Public Sitzings held at the Peace Palace, The Hague*,

skutków orzeczenia TAONZ w sprawie odszkodowania MTS stwierdził, że powołanie TAONZ było niezbędne do zapewnienia skutecznego funkcjonowania Sekretariatu oraz w celu zapewnienia najwyższego poziomu sprawności, kwalifikacji zawodowych i nieskazitelnosci³⁸. Zatem MTS uznał prawo organizacji międzynarodowych do powołania trybunałów administracyjnych oraz wskazał na korzyści wynikające z ukonstytuowania się takiego organu³⁹.

Europejski Trybunał Praw Człowieka w orzeczeniu z 18 lutego 1989 r. sprawie *Waite and Kennedy vs. Germany*, w kontekście prawa do sądu, stwierdził, iż może być ono w pełni zagwarantowane przez wewnętrzny mechanizm sądowy ustanowiony przez organizacje międzynarodowe⁴⁰.

Zarówno w opinii doradczej dotyczącej skutków orzeczenia TAONZ w sprawie odszkodowania z 1954 r., jak i opinii doradczej z 1956 r. dotyczącej orzeczenia TAMOP w sprawie skargi przeciwko UNESCO przewidziano prawo do powołania trybunałów administracyjnych, jako organów sądowych *sui generis*, do rozstrzygania sporów pracowniczych. Niezależnie od charakteru takich trybunałów jako organów pomocniczych ZO są one kompetentne do wydawania wiążących rozstrzygnięć⁴¹. Ponownie MTS w opinii doradczej w sprawie rewizji orzeczenia TAONZ nr 158 potwierdził prawo do powołania takich trybunałów. Stwierdził, iż przyjęcie przez ZO Statutu TAONZ oraz orzecznictwo tego Trybunału stanowią system gwarancji sądowych dla jednostek w sporach pracowniczych⁴².

Zgodnie z art. 2 ust. 1 Statutu TAONZ był kompetentny do rozpatrywania i rozstrzygania spraw dotyczących naruszenia umów i warunków zatrudnienia członków personelu Sekretariatu ONZ. W myśl art. 2 ust. 2 lit. b Statutu do TAONZ mogła wystąpić także każda jednostka, która twierdziła, że przysługują jej prawa wynikające z umowy lub warunków zatrudnienia, również te zawarte w regulaminie pracowniczym lub innych normach, którym podlega członek personelu. Zadaniem TAONZ była rewizja decyzji administracyjnych wydanych

from June 10th to 14th, and July 13th, 1954, the President, Sir Arnold McNair, presiding, CR 1954, s. 294. Zob. T. A. Shockley, *The Evolution of a New International System of Justice in the United Nations: The First Session of the United Nations Appeals Tribunal*, „Saint Diego International Law Journal” 2012, vol. 13, no. 2, s. 523.

³⁸ ICJ Reports 1954, s. 57.

³⁹ Zob. P. Dallari, op. cit., s. 60.

⁴⁰ ECHR, Application no. 26083/94, pkt. 65, 68–69, 73.

⁴¹ J. Gomula, *The Review Decisions of International Administrative Tribunals by the International Court of Justice*, [w:] O. Elias (ed.), *The Development and Effectiveness of International Administrative Law: On the Occasion of the Thirtieth Anniversary of the World Bank Administrative Tribunal*, Martinus Nijhoff Publishers 2012, s. 356.

⁴² ICJ Reports 1973, pkt 81, s. 205.

przez kompetentne organy⁴³. Początkowo nie przewidziano możliwości rewizji orzeczeń TAONZ, dążąc do tego, by spory pomiędzy organizacją a jej pracownikami były rozstrzygane szybko, bez uciążliwego postępowania⁴⁴. W latach 1955–1995 w ramach ONZ funkcjonował jednak nowy system odwoływania się od rozstrzygnięć TAONZ. Procedura ta nie służyła apelacji lub rewizji orzeczeń TAONZ, lecz ich kasacji. Zakwestionowane orzeczenie należało dostosować do ustaleń MTS zawartych w opinii doradczej⁴⁵.

II. Podstawa prawna, zakres kompetencji oraz charakter prawny opinii doradczych MTS w sprawach rewizji orzeczeń trybunałów administracyjnych

Pod wpływem opinii doradczej z 1954 r. w sprawie skutków orzeczenia TAONZ o odszkodowanie⁴⁶ w 1955 r. dokonano rewizji Statutu TAONZ, na mocy której dodano art. 11 i 12⁴⁷. W myśl postanowień art. 11 ust. 1, jeżeli państwo członkowskie, Sekretarz Generalny (SG), jednostka, której orzeczenie dotyczy, twierdziły, że TAONZ przekroczył swoją jurysdykcję lub zaniechał jej wykonania, lub popełnił błąd co do kwestii prawnej odnośnie do postanowień Karty Narodów Zjednoczonych (KNZ), lub popełnił fundamentalny błąd proceduralny, to w terminie 30 dni od wydania orzeczenia podmioty te mogły złożyć pisemny wniosek do Komitetu ds. Wniosków o Rewizję Orzeczeń TAONZ (Komitet),

⁴³ Zob. Ch. F. Amerasinghe, *And...*, art. 2 i 14 Statutu TAONZ.

⁴⁴ S. Eisuke, *op. cit.*, s. 180.

⁴⁵ S. Rosenne, *Interpretation, Revision, and Other Recourse from International Judgments and Awards*, Martinus Nijhoff Publishers 2007, s. 158.

⁴⁶ ICJ Reports 1954, s. 57: *It was inevitable that there would be disputes between the Organization and staff members as to their rights and duties. The Charter contains no provision which authorizes any of the principal organs of the United Nations to adjudicate upon these disputes, and Article 105 secures for the United Nations jurisdictional immunities in national courts. It would, in the opinion of the Court, hardly be consistent with the expressed aim of the Charter to promote freedom and justice for individuals and with the constant preoccupation of the United Nations Organization to promote this aim that it should afford no judicial or arbitral remedy to its own staff for the settlement of any disputes which may arise between it and them. (...) the Court finds that the power to establish a tribunal, to do justice as between the Organization and the staff members, was essential to ensure the efficient working of the Secretariat, and to give effect to the paramount consideration of securing the highest standards of efficiency, competence and integrity. Capacity to do this arises by necessary intendment out of the Charter.* J. Gomula, *The Review ...*, s. 349, 358.

⁴⁷ 957(X) of 9 November 1955. Zob. E. Lauterpacht, *op. cit.*, s. 106–107.

by ten wystąpił o opinię doradczą do MTS. Do kompetencji Komitetu należało zatem ustalenie, czy zostały spełnione przesłanki do zwrócenia się o opinię doradczą do MTS⁴⁸. Warto także zauważyć, że w kontekście trzeciej z przesłanek – błąd w kwestii prawnej – dotyczącej postanowień KNZ, MTS uzyskał prawo do działania jako sąd apelacyjny od rozstrzygnięć TAONZ w celu dokonania rewizji decyzji SG, a w razie potrzeby, był uprawniony do zmiany rozstrzygnięcia TAONZ⁴⁹. Zgodnie z art. 11 ust. 3 w przypadku, gdy uprawnione podmioty nie złożyły wniosku do Komitetu lub gdy Komitet w przewidzianym terminie nie wystąpił o wydanie opinii doradczej, orzeczenie TAONZ było wiążące. W sytuacji, gdy złożono wniosek o wydanie opinii doradczej, SG powinien nadać moc wiążącą opinii MTS lub wystąpić o zwołanie posiedzenia TAONZ w celu potwierdzenia jego pierwotnego wyroku lub wydania nowego rozstrzygnięcia zgodnego z opinią doradczą.

W art. 12 przewidziano rewizję orzeczenia TAONZ w przypadku wykrycia istotnego faktu, nieznanego w chwili wydania orzeczenia, gdy niezajomość nie wynikała z niedbalstwa⁵⁰.

Podobne postanowienia zawarto w art. XII Statutu oraz art. XII ust. 1 Aneksu do Statutu TAMOP. Postanowienia te uniemożliwiły Międzynarodowej Konferencji Pracy odrzucenie orzeczenia TAMOP bez interwencji MTS. Zgodnie z art. XII ust. 1 Statutu, jeśli Rada Zarządzająca lub Rada Administracyjna Funduszu Emerytalnego stwierdzą, że wystąpiły przesłanki uzasadniające zwrócenie się o wydanie opinii doradczej do MTS, to Rada Zarządzająca może zwrócić się do MTS o wydanie opinii doradczej, z tym, że w odróżnieniu od art. 11 Statutu TAONZ, wskazano tylko na dwie przyczyny uzasadniające taki wniosek. Ponadto z kręgu uprawnionych podmiotów ubiegających się o rewizję orzeczenia wyłączono zainteresowanego członka personelu oraz państwo członkowskie⁵¹. W przypadku TAMOP zachowanie zasady równości stron w postępowaniu jest trudniejsze niż na podstawie art. 11 Statutu TAONZ⁵². Warto także zauważyć,

⁴⁸ S. Rosenne, op. cit., s. 159.

⁴⁹ Zob. opinię indywidualną sędziego S. Ody do opinii doradczej MTS z 1987 r. w sprawie rewizji orzeczenia TAONZ nr 333, ICJ Reports 1987, pkt 15, s. 89.

⁵⁰ Zob. ICJ Reports 1954, s. 55. Zob. A. Megzari, op. cit., s. 226.

⁵¹ ICJ Reports 1956, s. 87, ICJ Reports 2012, pkt 29, s. 23.

⁵² S. Eisuke, op. cit., s. 190. Zob. opinię doradczą MTS z 1956 r. dotyczącą orzeczenia TAMOP w sprawie skargi przeciwko UNESCO, ICJ Reports 1956, s. 85. Trybunał podkreślił, że w sporze pomiędzy UNESCO a jej funkcjonariuszami istnieje pewna nierówność, ale także zauważył, że nierówność stron wynikająca z art. XII Statutu TAMOP w rzeczywistości nie stanowi nierówności stron w postępowaniu przed MTS, gdyż miała miejsce, zanim Trybunał analizował przedłożone mu pytanie.

że na mocy art. XII Aneksu do Statutu TAMOP w przypadku, gdy jurysdykcja TAMOP została rozciągnięta na inne organizacje, to odpowiednie ich organy także uzyskały prawo do zwrócenia się z wnioskiem do MTS o rewizję orzeczenia TAMOP. W związku z tym zakres jurysdykcji MTS uległ znacznemu poszerzeniu⁵³. Ponadto art. XII ust. 2 Statutu TAMOP wprost, inaczej niż w przypadku Statutu TAONZ, przewiduje, że opinie doradcze MTS mają charakter wiążący⁵⁴.

MTS jako podstawę prawną do wydania opinii doradczej w sprawie rewizji orzeczeń trybunałów administracyjnych wskazywał nie tylko art. 11 Statutu TAONZ⁵⁵ i art. 12 Statutu TAMOP⁵⁶, ale także art. 65 ust. 1 Statutu MTS⁵⁷ oraz art. 96 KNZ. Podkreślał, że o opinię doradczą mogą zwrócić się organy ONZ – Rada Bezpieczeństwa (RB) lub Zgromadzenie Ogólne (ZO) w każdej kwestii prawnej. Natomiast inne organy muszą posiadać upoważnienie ZO, a kwestia prawna musi wynikać z działalności danej organizacji⁵⁸. W sprawie rewizji orzeczenia TAONZ nr 158 Trybunał odniósł się do zarzutu, iż Komitet nie jest, w świetle postanowień Statutu MTS, organem uprawnionym do zwrócenia się o taką opinię. Twierdzono bowiem, iż umocowany na podstawie art. 11 Statutu TAONZ Komitet nie jest, w rozumieniu art. 96 Statutu MTS, organem ONZ uprawnionym do występowania o takie opinie. Ponadto nie prowadzi żadnej działalności na własny rachunek, tak by można uznać go za organ uprawniony do ubiegania się o wydanie opinii doradczej w kwestii prawnej, pojawiającej się w toku jego działalności⁵⁹. MTS stwierdził jednak, że zagadnienie przedstawione Trybunałowi stanowi kwestię prawną wynikającą z własnej działalności Komitetu. MTS powołał się na treść art. 7 ust. 2 i art. 22 KNZ, które stanowią podstawę prawną do utworzenia niezbędnych organów pomocniczych. Trybunał wyjaśnił, że celem tych artykułów jest zapewnienie ONZ efektywnego wykonywania powierzonych funkcji. Zatem to ZO decyduje, jakie organy uznaje

⁵³ D. Gallo, *The Administrative Tribunal of the International Labour Organization (ILOAT), the International Court of Justice (ICJ) and the Right of Access to Justice for the Staff of International Organizations: The Need for a Reform in Light of the ICJ Advisory Opinion of 1 February 2012*, LUISS Guido Carli Dipartimento di Giurisprudenza, Working Paper No 02-2014, s. 3.

⁵⁴ A. Megzari, op. cit., s. 225.

⁵⁵ ICJ Reports 1973, pkt 23, s. 175; ICJ Reports 1982, pkt 21, s. 333–334; ICJ Reports 1987, pkt 22–24, s. 29–31.

⁵⁶ ICJ Reports 2012, pkt 21, s. 20–21; ICJ Reports 1956, s. 83–84.

⁵⁷ Statut MTS stanowi integralną część KNZ, teksty [w:] A. Przyborowska-Klimczak (oprac.), *Prawo międzynarodowe publiczne. Wybór dokumentów*, Lublin 2005, s. 5–47.

⁵⁸ ICJ Reports 1982, pkt 21, s. 333–334; ICJ Reports 2012, pkt. 21–26, s. 20–22.

⁵⁹ ICJ Reports 1973, pkt 15, s. 172.

za niezbędne do wypełnienia powierzonych funkcji. Jedynym ograniczeniem wynikającym z art. 22 Karty jest to, by takie organy były niezbędne do wykonywania funkcji ZO⁶⁰. Zatem MTS przyjął podobną argumentację jak w opinii doradczej z 1954 r. w sprawie skutków orzeczenia TAONZ o odszkodowanie⁶¹. Należy zauważyć, że zarówno w opinii doradczej z 1954 r., jak i z 1973 r. nie stwierdził wprost, że TAONZ jest organem pomocniczym ZO, a także nie zbadał, czy utworzenie TAONZ było niezbędne do wykonywania funkcji przez ZO⁶².

W odpowiedzi na zarzut, iż Komitet występuje o opinie doradcze dotyczące kwestii prawnych, ale pojawiających się w toku działalności TAONZ, a zatem innego organu⁶³, MTS stwierdził, że podstawowym zadaniem Komitetu jest badanie, w konkretnej sprawie, zarzutów podniesionych w stosunku do orzeczenia, a nie zwracanie się o opinie doradcze. W przypadku, gdy Komitet uzna, że zaistniały istotne podstawy do złożenia wniosku przez uprawniony podmiot, to pytanie prawne, z jakim zwraca się do Trybunału, wynika z jego pierwotnej funkcji – badania zasadności złożonego wniosku. Stąd też pytanie wynika z działalności Komitetu, gdyż dotyczy zastrzeżeń do orzeczenia, a nie samego orzeczenia⁶⁴. MTS dokonał rozróżnienia pomiędzy pytaniem wynikającym z orzeczenia TAONZ a pytaniem wynikającym z zastrzeżeń do tego orzeczenia, a tym samym określił charakter procedury doradczej, tzn. celem jej jest wydanie opinii w kwestii zastrzeżeń zgłoszonych do orzeczenia⁶⁵. Zdaniem Trybunału charakter Komitetu i stosowana przez niego procedura nie pozwalają Trybunałowi uznać, że system rewizji orzeczeń, określony w rezolucji ZO 957 (X), jest sprzeczny z zasadami rządzącymi procesem sądowym⁶⁶.

⁶⁰ Ibidem, pkt 16, s. 172–173. J. Gomula, *The Review...*, s. 352.

⁶¹ ICJ Reports 1954, s. 57–58.

⁶² J. Gomula, *The Review...*, s. 353. Zob. opinię odrębną sędziego H. Hackwortha do opinii doradczej z 1954 r., w której przeanalizował znaczenie terminu „organ pomocniczy” i zwrot „niezbędny do pełnienia swych funkcji”. Organ pomocniczy to organ dodatkowy, niższego rzędu, który ma zapewnić pomoc i wsparcie w zakresie swoich zdolności. Natomiast określenie „niezbędny do pełnienia swych funkcji” oznacza wykonywanie, w świetle postanowień Karty, funkcji przez ZO. Podkreślił, że KNZ nie zawiera postanowień, na mocy których ZO mogłoby zrezygnować lub powierzyć swoje funkcje innemu organowi, w taki sposób, że utraciłoby nad nim kontrolę. Zamiarem projektodawców Karty było to, by organ pomocniczy faktycznie pomagał, a nie kontrolował organ główny. Ponadto wprost stwierdził, że TAONZ jest organem pomocniczym ZO, ICJ Reports 1954, s. 79–81.

⁶³ ICJ Report 1973, pkt 19, s. 173.

⁶⁴ Ibidem, pkt. 21–22, s. 174–175. Zob. opinię odrębną sędziego F. de Castro, ICJ Report 1973, pkt 7.

⁶⁵ S. Eisuke, op. cit., s. 197.

⁶⁶ ICJ Reports 1973, pkt. 25–30, s. 176–177.

Trybunał stwierdził, że art. 96 ust. 2 KNZ i art. 11 ust. 4 Statutu TAONZ stanowią wystarczającą podstawę do uznania Komitetu za uprawniony do zwrócenia się do Trybunału o wydanie opinii doradczej⁶⁷.

MTS, w każdej rozpatrywanej sprawie dotyczącej rewizji orzeczeń trybunałów administracyjnych, podkreślał, iż prawo do wydania opinii doradczej należy do jego prerogatyw, a nie obowiązków⁶⁸. Oznacza to, iż MTS może odmówić wydania takiej opinii, jeżeli zaistnieją okoliczności uzasadniające odmowę udzielenia odpowiedzi na pytanie. Należy bowiem odróżnić jurysdykcję MTS

⁶⁷ Ibidem, pkt 23, s. 175; Sędzia F. de Castro w opinii odrębnej do opinii doradczej MTS z 1973 r. w sprawie wniosku rewizję orzeczenia TAONZ nr 158 stwierdził, że Komitet jest rzeczywiście szczególnym organem, którego zadaniem jest stworzenie dodatkowych gwarancji realizacji funkcji sądowych przez TAONZ, ICJ Report 1973, pkt 7, s. 277. Por.: opinię odrębną sędziego A. Grosa do opinii doradczej MTS z 1973 r. w sprawie wniosku o rewizję orzeczenia TAONZ nr 158, który stwierdził, że Komitet nie posiada elementu trwałości. Stanowi bowiem pewnego rodzaju panel okolicznościowy, spotykający się nieregularnie na sesjach lub konferencjach państw członkowskich. Nie jest organem we właściwym tego słowa znaczeniu. Podkreślił, że jedyną formą aktywności Komitetu jest przekazanie wniosku o rewizję, a kwestia prawna zawarta w nim nie jest związana z działalnością Komitetu, ale pochodzi od wnoszącego, ICJ Reports 1973, s. ICJ Reports 1973, pkt 19, s. 259; opinię odrębną sędziego P. Morozova do opinii doradczej MTS z 1973 r. w sprawie wniosku o rewizję orzeczenia TAONZ nr 158, który powołał się na opinię doradczą z 13 lipca 1954 r. w sprawie skutków orzeczenia TAONZ o odszkodowanie, w której stwierdzono, że ZO nie może działać jak organ sądowy. W świetle tej opinii, powołując w 1955 r. Komitet, ZO utworzyło organ „pomocniczy” uprawniony do wykonywania funkcji, których nie posiada organ główny – ZO. W rozumieniu art. 7 i art. 22 KNZ Komitet nie jest organem pomocniczym, a zatem nie jest uprawniony do występowania o opinie doradcze. Co więcej, nie prowadząc własnej działalności, występuje o opinię doradczą w kwestii prawnej pojawiającej się w toku działalności TAONZ, ICJ Reports 1973, pkt. 3–4, s. 297–299; opinię indywidualną sędziego Ch. D. Onyeamy do opinii doradczej MTS z 1973 r. w sprawie wniosku o rewizję orzeczenia TAONZ nr 158, który stwierdził, że ze Statutu TAONZ wynika, iż jedynym zadaniem Komitetu jest badanie, czy zaistniały przesłanki do wystąpienia do MTS o wydanie opinii doradczej. Artykuł 96 ust. 2 Karty określa, jakie organy i organizacje, po spełnieniu jakich warunków, mogą zwrócić się o takie opinie. Niespełnienie któregokolwiek z tych warunków oznacza, że udzielone przez ZO upoważnienie jest bezskuteczne. Podkreślił, że ZO nie jest kompetentne do ustanowienia organu pomocniczego, który wykonuje funkcje, których nie posiada samo ZO. Zdaniem sędziego Ch. D. Onyeamy organ pomocniczy, bez względu na nazwę, to taki, który został powołany do udzielenia wsparcia organowi głównemu. Funkcje organu pomocniczego wchodzą w zakres działalności organu głównego i ściśle się z nią wiążą, ICJ Reports 1973, pkt 4, s. 225–226.

⁶⁸ ICJ Reports 1956, s. 86; ICJ Reports 1973, s. 175; ICJ Reports 1982, s. 334–337; ICJ Reports 1987, pkt 25, s. 31; ICJ Reports 2012, pkt 33, s. 24–25. Zob. D. W. Greig, *The Advisory Jurisdiction of the International Court and the Settlement of Disputes between States*, ICLQ 1966, vol. 15, no. 2, s. 332–345; K. H. Kaikobad, op. cit., s. 149–150; M. Pomerance, *The Advisory Function of the International Court in the League and U.N. Eras*, Baltimore and London 1973, s. 279–281; D. Pratap, op. cit., s. 142–154. Zob. opinię indywidualną sędziego B. Winiarskiego do opinii doradczej w sprawie orzeczenia TAMOP w sprawie skargi przeciwko UNESCO, ICJ Reports 1956, s. 104–105.

do wydania opinii doradczej od kwestii, czy powinien wydać taką opinię⁶⁹. Stanowisko Trybunału jest uzasadnione więzią występującą pomiędzy MTS a ONZ w wypełnianiu funkcji głównego organu sądowego Organizacji⁷⁰. MTS stwierdził także, że tylko istotny powód (*compelling reason*) uzasadniłby odmowę wydania opinii⁷¹. W opinii doradczej w sprawie rewizji orzeczenia TAONZ nr 158 MTS podkreślił, że odmowa udzielenia odpowiedzi oznacza, że system rewizji orzeczeń TAONZ ustanowiony na mocy rezolucji ZO nie działa, w przypadkach, gdy Komitet stwierdzi, iż zaistniały przesłanki z art. 11 Statutu TAONZ⁷². Natomiast w sprawie rewizji orzeczenia TAONZ nr 273 w sprawie I.P. Mortisheda stwierdził, iż pomimo licznych nieprawidłowości w postępowaniu przed Komitetem – skład Komitetu, nieobecność obrońcy powoda, wadliwy wniosek Stanów Zjednoczonych⁷³ uznał się za kompetentny do wydania opinii doradczej. Stwierdził, że stabilność i skuteczność organizacji międzynarodowych, w szczególności ONZ, stanowi zasadniczą kwestię dla porządku międzynarodowego, dlatego Trybunał nie może odmówić wsparcia organowi pomocniczemu ZO⁷⁴.

Zadaniem Trybunału jest ustalenie, czy wystąpiły podstawy do rewizji orzeczenia, określone w art. 11 Statutu TAONZ i art. 12 Statutu TAMOP, niezależnie od tego czy dotyczą meritum lub kwestii proceduralnych. MTS w opinii w sprawie orzeczenia TAMOP w sprawie skargi przeciwko UNESCO Trybunał stwierdził, iż dla wydania przez MTS opinii doradczej nie ma większego znaczenia, czy TAMOP właściwie rozstrzygnął sprawę co do meritum lub, czy poprawnie zinterpretował i zastosował dane normy⁷⁵. MTS nie ogranicza się tylko do analizy treści zakwestionowanego orzeczenia, ale uwzględnia wszelkie okoliczności. Z jednej strony MTS podkreślił, że zgodnie z art. 11 Statutu TAONZ zakwestionowanie orzeczenia z powodu wystąpienia istotnego błędu proceduralnego nie oznacza postępowania podważającego meritum rozstrzygnięcia. Z drugiej strony uznał, że w określonym

⁶⁹ Zob. H. Waldock, *General Course on Public International Law*, „Recueil des Cours” 1962 – II, vol. 106, s. 116, który stwierdził, iż należy odróżnić kompetencję Trybunału do wydania opinii doradczej od właściwości sądowej – *judicial propriety* – prawa do udzielenia odpowiedzi na pytanie. H. Thirlway, *The Law and the Procedure of the International Court of Justice. Fifty Years of Jurisprudence, Volume I*, Oxford 2013, s. 836–837.

⁷⁰ Opinia indywidualna sędziego H. C. Dillarda do opinii doradczej w sprawie rewizji orzeczenia TAONZ nr 273, ICJ Reports 1973, s. 230.

⁷¹ ICJ Reports 1956, s. 86; ICJ Reports 1973, pkt 40, s. 183; ICJ Reports 1982, pkt 45, s. 347; ICJ Reports 1987, pkt 24, s. 30; ICJ Reports 2012, pkt 33, s. 24–25.

⁷² ICJ Reports 1973, pkt 28, s. 177.

⁷³ Zob. opinię odrębną sędziego M. Lachsa do opinii doradczej MTS z 1982 r. w sprawie wniosku o rewizję orzeczenia TAONZ nr 273, ICJ Reports 1982, pkt 9, s. 413. Zdaniem sędziego, skoro w rezolucji ZO z 1955 r., która wprowadziła zmiany do Statutu TAONZ, przewidziano prawo państwa członkowskiego do złożenia wniosku do Komitetu, to państwo jako przedstawiciel organizacji ONZ posiada interes prawny. Stąd taki wniosek trudno jest określić mianem interwencji. ICJ Reports 1982, pkt 24, s. 335–336; pkt 44, s. 347.

⁷⁴ ICJ Reports 1982, pkt 45, s. 347.

⁷⁵ ICJ Reports 1956, s. 87, ICJ Reports 2012, pkt 29, s. 23.

przypadku, gdy zostanie podniesiony zarzut błędu w kwestiach prawnych odnoszących się do postanowień Karty, MTS może dokonać rewizji meritum decyzji⁷⁶. W sprawie V. V. Yakimetzta MTS podkreślił, iż nie jest uprawniony do wypowiadania się w kwestii poprawności dokonanych przez TAONZ ustaleń chyba, że jest to niezbędne do udzielenia odpowiedzi na postawione pytanie⁷⁷. W praktyce MTS korzystał z przysługującej mu swobody działania i nie ograniczał się tylko do literalnego brzmienia orzeczenia TAONZ lub przedłożonych dokumentów⁷⁸.

Opinie doradcze przewidziane w art. 11 Statutu TAONZ miały charakter „wiązący”⁷⁹. MTS w opinii doradczej z 12 lipca 1973 r. w sprawie wniosku o rewizję orzeczenia TAONZ nr 158 TAONZ⁸⁰ stwierdził, że taki skutek wykracza poza przypisany opiniom doradczym w KNZ oraz Statucie MTS⁸¹. Nie wynika on z samej opinii doradczej, ale z postanowień autonomicznych dokumentów wiążących personel i SG. Wiążący charakter opinii doradczych nie narusza zarówno funkcji MTS, jak i argumentacji Trybunału, oraz treści opinii doradczej. Trybunał podkreślił, że wiążący charakter opinii doradczej nie wpływa na

⁷⁶ ICJ Reports 1973, pkt. 47–48, s. 187–188. Zob. opinię odrębną sędziego S. M. Schwebela do opinii doradczej w sprawie rewizji orzeczenia TAONZ nr 273, w której stwierdził, że w świetle postanowień Statutów MTS, TAONZ MTS jest kompetentny do wydania opinii doradczej, ale w tym celu musiałby odnieść się do meritum orzeczenia TAONZ. Po przeanalizowaniu postanowień Statutów MTS i TAONZ oraz prac przygotowawczych, w trakcie których dyskutowano treść przyszłego art. 11, stwierdził, że w przypadku, gdy kwestionuje się orzeczenie TAONZ z powodu błędu w kwestii prawnej dotyczącej postanowień KNZ MTS orzeka jak sąd apelacyjny, odnosząc się do meritum orzeczenia TAONZ. Wystarczy także, by błąd odnosił się do postanowień Karty, nie musi być sprzeczny z nimi. Ponadto z prac przygotowawczych wynika, że MTS może rozważyć, czy orzeczenie TAONZ zawiera błąd dotyczący interpretacji regulaminu pracowniczego. Sędzia S. M. Schwebel zauważył, że ustalenia te są zgodne z interpretacją Statutu UNESCO dokonaną przez MTS, Statutu TAONZ w sprawie orzeczenia TAMOP dotyczącego skargi przeciwko UNESCO oraz w sprawie rewizji orzeczenia TAONZ nr 158, ICJ Reports 1982, s. 454–481, ICJ Reports 1987, pkt 27, s. 33.

⁷⁷ ICJ Reports 1987, pkt 27, s. 32–33. Por. L. Gross, *Participations of Individuals in Advisory Proceedings before the International Court of Justice: Question of Equality between the Parties*, AJIL 1958, vol. 52, no. 1, s. 36. Autor stwierdził, że zadaniem MTS nie jest stwierdzenie, czy TAONZ działał w granicach kompetencji, ale czy właściwie zastosował prawo. W związku z tym MTS nie rozstrzyga sporu istniejącego wewnątrz organizacji, ale dokonuje sądowej rewizji orzeczenia TAONZ. Trybunał działa rzeczywiście jak sąd apelacyjny; opinię odrębną sędziego S. M. Schwebela do opinii doradczej MTS z 1987 r. w sprawie wniosku o rewizję orzeczenia TAONZ nr 333, który uznał, iż MTS jest w pełni uprawniony do udzielenia opinii doradczej co do meritum sprawy, ICJ Reports 1987, s. 118; opinię indywidualną sędziego S. Ody do opinii doradczej MTS z 1987 r. w sprawie wniosku o rewizję orzeczenia TAONZ nr 333, ICJ Reports 1987, pkt. 15–18, s. 89–91.

⁷⁸ J. Gomula, *The International...*, s. 110–111.

⁷⁹ Zob. R. Ago, “Binding” *Advisory Opinions of the International Court of Justice*, AJIL 1991, vol. 85, no. 3, s. 443–444.

⁸⁰ ICJ Reports 1973, pkt 39, s. 182.

⁸¹ Zob. ICJ Reports 2012, pkt 28, s. 22–23.

prawo Trybunału do jej wydania⁸². Stwierdził także, iż odmowa rewizji przez MTS orzeczenia TAONZ oznaczałaby, że system rewizji tych orzeczeń nie funkcjonuje w przypadkach, gdy Komitet uznał, iż istnieją ku temu uzasadnione powody⁸³. Z jednej strony Trybunał był świadomy trudności wynikających z procedury rewizyjnej przewidzianej w art. 11 Statutu TAONZ⁸⁴, z drugiej zaś stwierdził, że chociaż Komitet jest organem politycznym – w jego skład wchodzi państwa członkowskie – to pełni funkcje przypisywane organom sądowym⁸⁵. Do podobnych wniosków doszedł MTS w opinii doradczej z 20 lipca 1982 r. w sprawie wniosku o rewizję orzeczenia TAONZ nr 273, w której powołał się na art. 11 ust. 3 Statutu TAONZ i opinie doradcze z 1956 i 1973 r. Uznał, że wiążący charakter opinii MTS odnośnie do orzeczeń TAONZ nie pozbawia Trybunału prawa do ich wydawania⁸⁶. W opinii doradczej w sprawie wniosku o rewizję orzeczenia TAONZ nr 333 MTS, dokonując ponownej analizy wniosków ustalonych w opinii doradczej z 1973 r., po raz kolejny potwierdził, że jest kompetentny do wydania opinii doradczej na podstawie postanowień art. 11 Statutu TAONZ⁸⁷.

Pomimo, że co do zasady, opinie doradcze są niewiążące⁸⁸, to statuty określonych organizacji lub umowy międzynarodowe⁸⁹, których stroną jest dana

⁸² Zob. opinię doradczą MTS z 1956 r. dotyczącą orzeczenia TAMOP w sprawie skargi przeciwko UNESCO, ICJ Reports 1956, s. 84.

⁸³ ICJ Reports 1973, pkt 28, s. 177.

⁸⁴ Ibidem, pkt 40, s. 183.

⁸⁵ Ibidem, pkt 25, s. 176. Por. opinię indywidualną R. Ago do opinii doradczej MTS z 1987 r. w sprawie wniosku o rewizję orzeczenia TAONZ nr 333, ICJ Reports 1987, pkt 5, s. 108.

⁸⁶ ICJ Reports 1982, pkt. 26–27, s. 336–337.

⁸⁷ ICJ Reports 1987, pkt. 23, 26–27, s. 29, 32–33.

⁸⁸ Szerzej np. L. M. Goodrich, *The Nature of the Advisory Opinions of the Permanent Court of International Justice*, AJIL 1938, vol. 32, no. 4, s. 738–758; E. Hambro, *The Authority of the Advisory Opinions of the International Court of Justice*, ICLQ 1954, vol. 3, no. 1, s. 3–5; G. I. Hernández, *The International Court of Justice and the Judicial Function*, Oxford 2014, s. 74–85; M. O. Hudson, *Advisory Opinions of the Nationals and Internationals Courts*, „Harvard Law Review” 1924, vol. 37, no. 8, s. 986–1001; P. Mercurius, *The Advisory Jurisdiction of the Permanent Court of International Justice in Practice: A Tale of Two Scopes*, [w:] Ch. J. Tams, M. Fitzmaurice (eds.), *Legacies of the Permanent Court of International Justice*, Martinus Nijhoff Publishers 2013, s. 69–85; M. Pomerance, *The Advisory Function...*, s. 5–380; M. Pomerance, *The Advisory Role of the International Court of Justice and its 'Judicial' Character: Past and Future Prism*, [w:] A. S. Muller, S. Muller, D. Raič, J. M. Thuránzsky (eds.), *The International Court of Justice: Its Future Role After Fifty Years*, Martinus Nijhoff Publishers 1997, s. 271–322; D. Pratap, op. cit., s. 227–230; S. Rosenne, Y. Ronen (eds.), *The Law And Practice Of The International Court, 1920–2005*, Martinus Nijhoff Publishers 2005, s. 273–279; F. B. Sloan, op. cit., s. 830–859; O. Spiermann, *Introduction*, [w:] A. Zimmermann, Ch. Tomuschat, K. Oellers-Frahm (eds.), *The Statute of the International Court of Justice*, Oxford 2006, s. 48–49.

⁸⁹ Przykładowo: art. VIII § 21 porozumienia w sprawie siedziby Organizacji Narodów Zjednoczonych, UN Treaty Series, vol. 11, no. 147, s. 11–40; art. IX §32 Konwencji

organizacja, mogą stanowić, że opinie te mają wiążący charakter. Warto także zauważyć, że możliwość pełnienia przez MTS organu odwoławczego w sporach pomiędzy organizacją a jej personelem była dyskutowana na Konferencji w San Francisco, ale została odrzucona⁹⁰. Dokumenty ONZ nie przewidują kompetencji MTS do rewizji orzeczeń trybunałów administracyjnych⁹¹. Praktyka MTS dotycząca wydawania wiążących opinii doradczych rozwinęła się w oparciu o procedurę rewizji orzeczeń TAONZ⁹². Zatem można uznać, że Trybunał poszerzył zakres własnych kompetencji⁹³. Proces ten nastąpił poprzez zastosowanie doktryny kompetencji domniemanych⁹⁴ w stosunku do samego Trybunału,

o przywilejach i immunitetach organizacji wyspecjalizowanych z 21 listopada 1947 r., UN Treaty Series, vol. 133, no. 521, s. 261–342. Zob. opinię doradczą MTS z 29 kwietnia 1999 r. w sprawie różnicy zdań dotyczącej immunitetu sądowego Specjalnego Sprawozdawcy Komisji Praw Człowieka, ICJ Reports 1999, pkt 25, s. 76–77. Zob. H. Mosler, K. Ollers-Frahm, *Article 96*, [w:] B. Simma (ed.), *The Charter of the United Nations: A Commentary*, vol. II, Oxford 2002, s. 1181. Zob. R. Kolb, *The Elgar Companion to the International Court of Justice*, Edward Elgar Publishing 2014, s. 279; O. J. Lissitzyn, *The International Court of Justice: Its Role in the Maintenance of Justice: Its Role in the Maintenance of International Peace and Security*, The Lawbook Exchange, Ltd., Clark New Jersey 2006, s. 87–88; F. Seyersted, *Settlement of Internal Disputes of Intergovernmental Organizations by Internal and External Courts*, „Zeitschrift für ausländisches öffentliches Recht und Völkerrecht” 1964, vol. 25, s. 111–117.

⁹⁰ Zob. R. Ostrihansky, *Advisory Opinions of the International Court of Justice as Reviews of Judgments of International Administrative Tribunals*, „Polish Yearbook of International Law” 1988, vol. XVII, s. 102; opinię indywidualną sędziego B. Winiarskiego do opinii doradczej z 1956 r. dotyczącej orzeczenia TAMOP w sprawie skargi przeciwko UNESCO, ICJ Reports 1956, s. 106–107. Sędzia wyraźnie podkreślił, że projektodawcy zarówno KNZ, jak i Statutu MTS nie przewidzieli kompetencji Trybunału do rewizji orzeczeń TAONZ.

⁹¹ J. Gomula, *The International...*, s. 106; eadem, *The Review...*, s. 349.

⁹² Ch. N. Brower, P. H. F. Bekker, *Understanding “Binding” Advisory Opinions of the International Court of Justice*, [w:] N. Andão, E. McWhinney, R. Wolfrüm (eds.), *Judge Shigeru Oda: Liber Amicorum*, vol. I, Brill 2002, s. 353. Procedurę tę zniesiono na mocy rezolucji ZO z 11 grudnia 1995 r., A/RES/50/54. Zob. R. Gulati, op. cit., s. 503. Zob. także art. XII Statutu TAMOP.

⁹³ Zob. opinię odrębną sędziego R. Córdovy do opinii doradczej z 1956 r. dotyczącej orzeczenia TAMOP w sprawie skargi przeciwko UNESCO, który podkreślił, że jurysdykcja MTS wynika wyłącznie z jego Statutu, a nie innych dokumentów prawnomiędzynarodowych, w tym Statutu TAONZ lub rezolucji organizacji międzynarodowych. Postanowienia tych dokumentów nie mogą stanowić podstawy do poszerzenia lub ograniczenia uprawnień MTS zarówno w sprawach spornych, jak i w przypadku wydawania opinii doradczych, ICJ Reports 1956, s. 156.

⁹⁴ Zob. np. opinię doradczą MTS z 11 kwietnia 1949 r. w sprawie odszkodowania za straty poniesione w służbie Narodów Zjednoczonych (*Reparation for Injuries Suffered in the Service of the United Nations*), ICJ Reports 1949, s. 182–183; Ch. F. Amerasinghe,

a nie do organizacji międzynarodowej⁹⁵. Można zauważyć, że kompetencja Trybunału do wydawania wiążących opinii doradczych skutkuje przekształceniem procedury doradczej w rewizyjną. To uprawnienie Trybunału było krytykowane⁹⁶. Trzeba jednak podkreślić, że rewizja orzeczeń trybunałów administracyjnych poprzez opinie doradcze MTS stanowi istotny element funkcji opiniodawczej Trybunału⁹⁷.

III. Zasada równości stron

Zasada zachowania równości stron stanowiła jeden z najbardziej krytykowanych elementów cechujących „wiążące opinie doradcze”⁹⁸. Warto zauważyć, że nie jest to zupełnie nowy problem⁹⁹. Od pierwszej opinii doradczej MTS z 1956 r. Trybunał zwrócił uwagę na nierówność stron w pierwotnym postę-

The World Bank Administrative Tribunal, ICLQ 1982, vol. 31, no. 4, s. 752; J. Klabbbers, *An Introduction to International Organizations Law*, Cambridge 2015, s. 57–60; G. I. Tunkin, *Theory of International Law*, Harvard University Press 1974, s. 331–336; E. De Wet, *The Direct Administration of Territories by the United Nations and its Member States in the Post Cold War Era: Legal Bases and Implications for National Law*, MPYUN 2004, vol. 8, s. 308–310.

⁹⁵ J. Gomula, *The International...*, s. 84.

⁹⁶ Zob. np. J. A. Frowein, K. Oellers-Frahm, *Article 65*, [w:] A. Zimmermann, Ch. Tomuschat, K. Oellers-Frahm (eds.), *The Statute of the International Court of Justice*, Oxford 2006, s. 1416. Zob. R. Ago, op. cit., s. 440, 444; opinię indywidualną R. Ago do opinii doradczej z 1987 r. w sprawie wniosku o rewizję orzeczenia TAONZ nr 333, ICJ Reports 1987, pkt 6, s. 109; S. Eisuke, op. cit., s. 177; R. Y. Jennings, *United Nations at Fifty: The International Court of Justice after Fifty Years*, AJIL 1995, vol. 89, no. 3, s. 503; Ch. Vidal-León, *Inequality of the Parties before the International Court of Justice: Reflections on the Appellate Jurisdiction over ILOAT Judgments*, „Journal of International Dispute Settlement” 2014, vol. 5, no. 2, s. 407; G. Abi-Saab, *The International Court as a World Court*, [w:] V. Lowe, M. Fitzmaurice (eds.), *Fifty Years of the International Court of Justice: Essays in Honour of Sir Robert Jennings*, Cambridge 1996, s. 13.

⁹⁷ R. Ostrihansky, op. cit., s. 101.

⁹⁸ K.H. Kaikobad, op. cit., s. 196. S. Foriati, *The International Court of Justice: An Arbitral Tribunal Or a Judicial Body?*, Springer 2014, s. 128.

⁹⁹ Zagadnienie to, chociaż w innym aspekcie, pojawiło się w opinii doradczej STSM z 4 grudnia 1935 r. w sprawie zgodności pewnych dekretoów ustawodawczych Gdańska z Konstytucją Wolnego Miasta (*Consistency of Certain Danzig Legislative Decrees with the Constitution of the Free City*), PCIJ 1935, Series A/B 65, s. 43–44. Zob. opinię indywidualną sędziego D. Anzilottiego, PCIJ 1935, Series A/B, s. 64–66; E. I. Hambro, *Individuals before International Tribunals*, „American Society of International Law Proceedings” 1941, vol. 35, s. 22–26; L. Gross, *Participations...*, s. 16.

powaniu przed trybunałami administracyjnymi, jak i w postępowaniu doradczym przed MTS¹⁰⁰.

W opinii doradczej z 1956 r. dotyczącej orzeczenia TAMOP w sprawie skargi przeciwko UNESCO MTS stwierdził, iż zgodnie z powszechnie akceptowaną praktyką środki odwoławcze od orzeczeń sądowych są, na równych zasadach, dostępne dla każdej ze stron postępowania. Zasada ta znajduje odzwierciedlenie w art. 35 ust. 2 Statutu MTS, który stanowi, iż RB określa warunki, na podstawie których MTS będzie dostępny dla państw nie będących stronami Statutu. Trybunał podkreślił, iż nie mogą one skutkować nierównością stron w postępowaniu¹⁰¹. Natomiast w sprawie rewizji orzeczenia TAONZ nr 158 MTS stwierdził, że zadaniem Trybunału jest stworzenie warunków do sprawiedliwego i równego przedstawienia przez zainteresowanych ich stanowisk oraz by Trybunał posiadał stosowne informacje potrzebne do wydania opinii doradczej¹⁰². W opinii doradczej z 2012 r. dotyczącej rewizji orzeczenia TAMOP nr 2867 w sprawie skargi przeciwko Międzynarodowemu Funduszowi Rozwoju Rolnictwa MTS podkreślił, że zachowanie zasady równości stron wynika z zasady dobrego administrowania wymiarem sprawiedliwości. Zasada ta oznacza dostęp na równych zasadach do apelacji lub innych równorzędnych środków¹⁰³.

W myśl postanowień art. 11 Statutu TAONZ do Komitetu mogło zwrócić się państwo członkowskie, SG oraz jednostka, której postępowanie dotyczyło. Natomiast zgodnie z art. XII Statutu i art. XII Aneksu do Statutu TAMOP podmiotem uprawnionym do zwrócenia się z wnioskiem o wydanie opinii doradczej jest tylko organizacja międzynarodowa¹⁰⁴. Artykuł 34 ust. 1 Statutu MTS stanowi, iż tylko państwa mogą być stronami w postępowaniu przed Trybunałem. Zgodnie z art. 34 ust. 2 MTS może zwrócić się do organizacji międzynarodowej o informacje mające istotne znaczenie dla sprawy. Dodatkowo w postępowaniu doradczym, na mocy postanowień art. 66 Statutu MTS, zarówno państwa, jak i organizacje międzynarodowe są uprawnione do przedłożenia pisemnych wywodów lub wypowiedzenia się ustnie. W związku z tym MTS w opinii doradczej z 1956 r. dotyczącej orzeczenia TAMOP w sprawie skargi przeciwko UNESCO stwierdził, iż w postępowaniu doradczym występuje pewna nierówność stron, tzn. pomiędzy UNESCO a funkcjonariuszami. Prawo zwrócenia się o opinię doradczą do MTS przysługuje bowiem tylko Radzie Zarządzającej z tym, że uprawnienie to wprost

¹⁰⁰ Zob. E. de Brabandere, *op. cit.*, s. 268.

¹⁰¹ ICJ Reports 1956, s. 85.

¹⁰² ICJ Reports 1973, pkt 38, s. 182.

¹⁰³ ICJ Reports 2012, pkt 44, s. 29–30.

¹⁰⁴ Zob. R. Ostrihansky, *op. cit.*, s. 114.

wynika z art. XII Statutu TAMOP¹⁰⁵. MTS podkreślił jednak, iż nierówność ta nie skutkuje nierównością stron w postępowaniu doradczym, a w tej konkretnej sprawie jest nieistotna, gdyż roszczenia funkcjonariuszy zostały zaspokojone orzeczeniem TAMOP¹⁰⁶. MTS stwierdził także, iż nierówność stron zaistniała, zanim sprawa stała się przedmiotem postępowania doradczego¹⁰⁷. Trybunał w opinii doradczej w sprawie rewizji orzeczenia TAONZ nr 158 wskazał na dwa warunki, które mogą wyeliminować tę nierówność: po pierwsze, funkcjonariusze mogą prezentować swoje stanowisko przed MTS, a po drugie – poprzez wyeliminowanie fazy ustnej postępowania¹⁰⁸. MTS, powołując się na opinię doradczą z 1956 r. dotyczącą orzeczenia TAMOP w sprawie skargi przeciwko UNESCO, w której ustosunkowano się do kwestii braku równości stron w dostępie (*ius standi*) i postępowaniu (*ius locus standi in judicio*) przed MTS, Trybunał podkreślił, że brak równości pomiędzy członkami personelu a SG wynikający z art. 66 Statutu MTS można wyeliminować poprzez ustanowienie odpowiedniej procedury, która przywróci tę równowagę. Stwierdził, że w świetle postanowień Statutu TAONZ prawa procesowe jednostek są wystarczająco zabezpieczone, gdyż SG powinien przekazać Trybunałowi stanowiska członków personelu¹⁰⁹. Odnosnie

¹⁰⁵ ICJ Reports 1956, s. 85.

¹⁰⁶ Ibidem, s. 85. Zob. opinię indywidualną sędziego B. Winiarskiego do opinii doradczej MTS z 1956 r. dotyczącej orzeczenia TAMOP w sprawie skargi przeciwko UNESCO, który stwierdził, że nierówność stron w postępowaniu może nie stanowić przeszkody w wydaniu opinii doradczej, ale pozostaje w sprzeczności z charakterem Trybunału. Jakakolwiek próba wyeliminowania lub ograniczenia tej nierówności tylko uwypukla sprzeczność istniejącą pomiędzy tą hybrydową procedurą rewizyjną a Statutem MTS oraz jest niezgodna z art. 34, 65 i 66 Statutu MTS, ICJ Reports 1956, s. 108; opinię indywidualną sędziego H. Klaestada do opinii doradczej MTS z 1956 r. dotyczącej orzeczenia TAMOP w sprawie skargi przeciwko UNESCO, który podkreślił, iż art. XII Statutu TAMOP skutkuje nierównością stron w postępowaniu pomiędzy UNESCO a jej funkcjonariuszami. Procedura rewizyjna przewidziana w tym artykule narusza zasadę bezstronności postępowania i równości w dochodzeniu sprawiedliwości. Nierówność tę podkreśla dodatkowo przyznanie wyłącznie UNESCO prawa do zwrócenia się o rewizję orzeczenia TAMOP, ICJ Reports 1956, s. 111; sędzia M. Z. Khan w opinii indywidualnej do opinii doradczej MTS z 1956 r. dotyczącej orzeczenia TAMOP w sprawie skargi przeciwko UNESCO stwierdził, że nie przeprowadzając postępowania ustnego, Trybunał pozbawił się środka istotnego do wypełnienia funkcji sądowych, a stało się tak dlatego, gdyż Trybunał uznał, że nierówność stron w odniesieniu do ustnych przesłuchań nie może być w żaden sposób wyeliminowana, ICJ Reports 1956, s. 114. W tym kontekście wypowiedział się w opinii odrębnej do opinii doradczej MTS z 1956 r. dotyczącej orzeczenia TAMOP w sprawie skargi przeciwko UNESCO sędzia R. Cordova, twierdząc, że podmiotami uprawnionymi do stawiania przed Trybunałem są wyłącznie państwa. Pozbawienie jednostek tego prawa oznacza, że nie są one podmiotami prawa międzynarodowego, ICJ Reports 1956, s. 160.

¹⁰⁷ ICJ Reports 1956, s. 86.

¹⁰⁸ J. Gomula, *The International...*, s. 116–117.

¹⁰⁹ ICJ Reports 1973, pkt 35, s. 180. Zob. E. J. de Aréchaga, *The Amendments to the Rules of Procedure of the International Court of Justice*, AJIL 1973, vol. 67, no. 1, s. 9–10.

do drugiego warunku Trybunał uznał, że przeprowadzanie publicznych przesłuchań należy do jego dyskrecjonalnych uprawnień. Ogólna zasada prawa, a także sądowy charakter zobowiązują, nawet w postępowaniu doradczym, do tego, by każda z zainteresowanych stron miała możliwość zaprezentowania wszystkich niezbędnych informacji istotnych przy wydawaniu opinii doradczej. Warunek ten jest spełniony poprzez złożenie pisemnych oświadczeń¹¹⁰. Zatem Trybunał z jednej strony zapewnił, że organizacja przedłoży wszelkie niezbędne dokumenty przedstawione przez jednostkę, a z drugiej w żadnym przypadku nie przeprowadził publicznych przesłuchań¹¹¹.

Ponownie MTS poddał analizie zasadę równości stron w sprawie rewizji orzeczenia TAONZ nr 273. W tym kontekście MTS przytoczył ustalenia dokonane w opinii doradczej z 1973 r. oraz w opinii z 1956¹¹². MTS podkreślił, że w tej sprawie zasadę tę zachowano, gdyż stanowisko I. P. Morisheda, zgodnie z art. 11 ust. 2 Statutu TAONZ, przekazano MTS. Ponownie powołał się na opinię doradczą z 1973 r., w której stwierdził, że zadaniem Trybunału jest stworzenie warunków do sprawiedliwego i równego przedstawienia przez zainteresowanych ich stanowisk oraz by Trybunał posiadał stosowne informacje, tak żeby mógł wydać opinię doradczą¹¹³. Zdaniem Trybunału w sprawie I. P. Morisheda te warunki zostały spełnione¹¹⁴.

W sprawie rewizji orzeczenia TAONZ nr 333 w kontekście zachowania zasady równości stron Trybunał zastosował taką samą procedurę jak w poprzednich opiniach. Uznał, że oświadczenia powoda zostały przekazane Trybunałowi przez SG, a w związku z tym nie przeprowadzi ustnych przesłuchań¹¹⁵.

W opinii doradczej dotyczącej rewizji orzeczenia nr 2867 TAMOP w sprawie skargi wniesionej przeciwko Międzynarodowemu Funduszowi Rozwoju Rolnictwa w kontekście *ius standi*, MTS porównał system funkcjonujący w latach 1955–1995 w ramach TAONZ i ten na gruncie art. XII Aneksu do Statutu TAMOP. Następnie dokonał analizy tej kwestii w kontekście obecnie istniejącej koncepcji zasady równości stron w dostępie do sądu¹¹⁶. Trybunał ponownie wyraził zaniepokojenie nieprzebrnięciem zasady równości stron w dostępie do sądu wynikające z postanowień art. XII Aneksu do Statutu TAMOP, art. 65 Statutu MTS oraz art. 96 KNZ. Ponownie powołał się na ustalenia dokonane w poprzednich

¹¹⁰ ICJ Reports 1973, pkt. 36, 38, s. 181–182.

¹¹¹ S. Foriati, op. cit., s. 128.

¹¹² ICJ Reports 1982, pkt 29, s. 338.

¹¹³ ICJ Reports 1973, pkt 38, s. 182.

¹¹⁴ ICJ Reports 1982, pkt 30, s. 339.

¹¹⁵ ICJ Report 1987, pkt 9, s. 20.

¹¹⁶ ICJ Reports 2012, pkt. 36, 39, s. 25–27.

opiniach doradczych¹¹⁷. Następnie ustosunkował się do kwestii nierówności stron w postępowaniu przed Trybunałem, którą zdaniem MTS wyeliminowano poprzez dwie decyzje. MTS w zarządzeniu z 29 kwietnia 2010 r. zdecydował, że prezydent Funduszu przekaze wszelkie pisemne i ustne oświadczenia, które powódka – S. García chciałyby zaprezentować przed MTS, a następnie zdecydował, że nie przeprowadzi postępowania ustnego¹¹⁸. W ten sposób Trybunał wyeliminował nierówność pomiędzy stronami, ale nie w postępowaniu przed Trybunałem¹¹⁹. Należy podkreślić, że Trybunał kwestionował, by system ustanowiony w roku 1946 faktycznie pozwalał dziś na realizację zasady równości stron. Zauważył także, że nie jest kompetentny do zmiany istniejącego systemu, ale jest uprawniony, w takim zakresie, w jakim jest to możliwe, do zapewnienia równości stron w toczącym się postępowaniu¹²⁰. W przypadku opinii doradczej z 2012 r. MTS inaczej niż w opinii z 1956 r. odniósł się do systemu przewidzianego w art. XII Aneksu do Statutu TAMOP¹²¹.

Po pierwsze, MTS ustosunkował się do samej procedury rewizyjnej. Podkreślił, iż znikoma liczba spraw oraz zaniechanie jej w odniesieniu do orzeczeń TAONZ świadczą o niewielkim praktycznym ich znaczeniu. Co więcej, do czasu wejścia w życie reformy wewnętrznego wymiaru sprawiedliwości ONZ nie był dostępny środek prawny pozwalający na rewizję orzeczeń TAONZ¹²². Po drugie, MTS stwierdził, że procedura przewidziana w 1946 r. zasadniczo jest trudna do pogodzenia z uwagami ogólnymi Komitetu Praw Człowieka do art. 14 ust. 1 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych (MPPOiP)¹²³. W uwagach ogólnych nr 32 z 2007 r.¹²⁴, które zastąpiły uwagi ogólne nr 13 z 1984 r.¹²⁵ podkreślono, że art. 14 ust. 1 MPPOiP zawiera ogólną gwarancję

¹¹⁷ Ibidem, pkt 44, s. 29–44. Zob. ICJ Reports 1956, s. 86.

¹¹⁸ ICJ Reports 2012, pkt. 45, 47, s. 30. Zob. opinię indywidualną sędziego A. A. Cançado Trindade do opinii doradczej w sprawie orzeczenia TAMOP nr 2867, ICJ Reports 2012, pkt 52, s. 69–70. Por. D. Gallo, op. cit., s. 14. Autor nie zgodził się z twierdzeniem sędziego A. A. Cançado Trindade, że poprzez wyeliminowanie postępowania ustnego Trybunał pozbawił się możliwości otrzymania wszelkich niezbędnych dla rozstrzygnięcia sprawy informacji. Zapewnienie sprawiedliwego procesu nie zależy od przeprowadzenia fazy ustnej postępowania. Podkreślił, że istotne w postępowaniu przed MTS jest to, że jednostki nie mogą bezpośrednio prezentować swoich stanowisk przed Trybunałem, a jedynie za pośrednictwem organizacji.

¹¹⁹ D. Gallo, op. cit., s. 14.

¹²⁰ ICJ Reports 2012, pkt 44, s. 29–30.

¹²¹ F. L. Bordin, op. cit., s. 361.

¹²² ICJ Reports 2012, pkt 38, s. 26–27.

¹²³ Dz. U z 1977 r. Nr 38, poz. 167 załącznik.

¹²⁴ CCPR/C/GC/32, 23 August 2007.

¹²⁵ ICJ Reports 2012, pkt 39, s. 27.

równości jednostek przed sądami i trybunałami, która znajduje zastosowanie w każdym postępowaniu, niezależnie od jego charakteru¹²⁶. Komitet stwierdził, że zasada równości przed sądami i trybunałami zapewnia równy dostęp do nich i równe prawa przed nimi, a także gwarantuje, iż żadna ze stron nie jest w tym zakresie dyskryminowana. Gwarancje proceduralne muszą być dostępne dla wszystkich stron. Niedopuszczalne jest pozbawienie jednostki tych praw, jeżeli nie znajduje ono uzasadnienia w świetle obowiązującego prawa¹²⁷. W tym kontekście MTS stwierdził, iż takie szczególne okoliczności nie zaistniały w postępowaniu o rewizję orzeczenia TAMOP nr 2867, które uzasadniałyby uprzywilejowanie strony pozwanej¹²⁸. Konkludując, MTS po raz kolejny stwierdził, że obecnie zasada równości stron oznacza prawo, na równych zasadach, do wniesienia apelacji lub innego środka zaskarżenia chyba, że wyjątki są obiektywnie uzasadnione¹²⁹. Ta konkluzja MTS jest dość istotna, gdyż Komitet w uwagach ogólnych nie mówił o prawie do apelacji¹³⁰.

Należy zatem uznać, iż ostatnia opinia doradcza MTS w sprawie rewizji orzeczenia TAMOP nr 2867 w kontekście właściwości MTS do wydania takiej opinii nie zmieniła stanowiska Trybunału prezentowanego od pierwszej opinii doradczej z 1956 r. MTS w każdej z rozpatrywanych spraw uznał, iż nie zaistniała istotna przyczyna uzasadniająca odmowę udzielenia odpowiedzi na pytanie¹³¹.

¹²⁶ CCPR/C/GC/32, 23 August 2007, pkt. 2–3, s. 1.

¹²⁷ Ibidem, pkt. 8–9, s. 2–3. Zob. P. Dallari, op. cit., s. 63.

¹²⁸ ICJ Reports 2012, pkt 39, s. 27.

¹²⁹ Ibidem, pkt 44, s. 29, F. L. Bordin, op. cit., s. 362.

¹³⁰ E. de Brabandere, op. cit., s. 269.

¹³¹ ICJ Reports 2012, pkt 48, s. 31. Por. opinię indywidualną sędziego A. A. Cançado Trindade, który stwierdził, że ustalenia i przekonanie, że jednostki nie są podmiotami prawa międzynarodowego, dokonane przez MTS w poprzednich opiniach doradczych, w kontekście zasady równości stron, istotnie wpłynęły na rozstrzygnięcie Trybunału w opinii doradczej z 1 lutego 2012 r. Podkreślił, że procedura, w sprawie rewizji orzeczenia TAMOP, jest prehistoryczna, skostniała, sprzeczna z logiką, zdrowym rozsądkiem i zasadą *la bonne administration de la justice*. Procedura przewidziana art. XII Statutu TAONZ jest sprzeczna z obecnie istniejącymi standardami dotyczącymi zachowania równości stron w postępowaniu. Sędzia A. A. Cançado Trindade zauważył, że stanowisko Trybunału było szeroko krytykowane, w opiniach odrębnych i indywidualnych, przez sędziów wywodzących się z różnych systemów prawnych. Stwierdził on także, że sposobem zapewnienia równości stron w postępowaniu jest uznanie podmiotowości prawnomiędzynarodowej jednostek i przyznanie im *ius standi* oraz *ius locus standi in iudicio*. W celu uzasadnienia swego stanowiska powołał się na opinie prezentowane przez czołowych przedstawicieli nauki prawa międzynarodowego, m.in. F. de Vitorię, A. Gentiliego, H. Grocjusza odnośnie do roli, jaką jednostki pełnią w społeczności międzynarodowej. Przypomniał, że Międzynarodowy Trybunał Łupów, Międzamyerykański Trybunał Sprawiedliwości przyznawały *ius standi* oraz *locus standi in iudicio* jednostkom. Podobne prawa jednostkom przyznano

Wnikliwy wywód MTS, w opinii doradczej z 2012 r., odnośnie do zachowania równości stron, wskazuje, iż sposób postrzegania przez Trybunał swojej roli jako organu sądowego w postępowaniach, które bezpośrednio dotyczą praw jednostki, pozostaje w zgodzie ze zobowiązaniami wynikającymi z praw człowieka¹³². Pośrednio zatem MTS uznał, że system rewizji orzeczeń przewidziany w art. XII Aneksu do Statutu TAMOP jest sprzeczny z funkcjonującym od lipca 2009 r. dwuinstancyjnym postępowaniem w sprawach pracowniczych w ramach ONZ oraz zobowiązaniami wynikającymi z praw człowieka w tym zakresie¹³³.

Nie zmienia to jednak faktu, że środki stosowane przez Trybunał w sporach pomiędzy pracownikami a organizacją nie gwarantują jednostkom *ius standi* i *ius standi in judicio*. Można zatem postawić pytanie, czy MTS jest odpowiednim forum do analizowania tych kwestii¹³⁴. Bez stosownych zmian w KNZ i Statucie MTS Trybunał ten nie stanowi odpowiedniego forum do rewizji orzeczeń trybunałów administracyjnych TAMOP i należałoby przeprowadzić podobną reformę, jak w przypadku TAONZ¹³⁵.

IV. Podsumowanie

W latach 1955–1995 w ramach ONZ funkcjonował nowy system odwoływania się od rozstrzygnięć TAONZ. Wprowadzenie systemu było uzasadnione tym, że jak stwierdził sędzia M. Lachs w opinii odrębnej do opinii doradczej w sprawie rewizji orzeczenia TAONZ nr 273, sądy nie są nieomyłne¹³⁶. Na podstawie praktyki MTS dotyczącej wydawania wiążących opinii doradczych można sformułować następujące wnioski¹³⁷. Po pierwsze, niezależnie od tego, czy przepisy, na podstawie których zwracano się do MTS o wydanie opinii doradczych, stanowiły o wiążącym ich charakterze, odpowiedź Trybunału była taka sama. Po drugie, stosowano w każdym przypadku taką samą procedurę opartą na art. 96 KNZ i art. 65–68 Statutu MTS. Po trzecie, wiążący charakter opinii doradczych nie wynikał z nich samych, ale ze specjalnych postanowień. Po czwarte,

w okresie Ligi Narodów, np. w kontekście mniejszości narodowych, prawa jednostek do składania petycji na Górnym Śląsku, Wolnym Mieście Gdańsk, ICJ Reports 2012, pkt. 28, 30, s. 61; pkt. 47–48, s. 68; pkt 50, s. 69; pkt. 51, 56, s. 69, 70–71; pkt. 58–61, s. 71–73; pkt. 64–67, s. 74–75. Odmienne D. Gallo, op. cit., s. 13.

¹³² F. L. Bordin, op. cit., s. 363, E. de Brabandere, op. cit., s. 270.

¹³³ D. Gallo, op. cit., s. 11.

¹³⁴ Ibidem, s. 16.

¹³⁵ Ibidem, s. 16–17.

¹³⁶ ICJ Reports 1982, pkt 1, s. 411.

¹³⁷ R. Ago, op. cit., s. 445.

uprawnione organy bardzo rzadko korzystały z prawa do zwracania się do MTS o wydanie opinii doradczej¹³⁸. Trybunał nie rozstrzygał co do meritum sporu, ale podejmował działania podobne do przewidzianych w niektórych konwencjach i statutach, zmierzające do unieważnienia wydanej decyzji, w celu zbadania, czy trybunał posiadał kompetencje w danej sprawie i czy zastosowana procedura była zgodna z prawem¹³⁹.

Procedura przewidziana w art. 11 Statutu TAONZ oraz art. XII Aneksu do Statutu TAMOP ma dwie wyróżniające ją cechy: 1) wiążący charakter opinii doradczych, 2) prawo, które jest podstawą postępowań doradczych MTS jest wewnętrznym prawem organizacji międzynarodowych, regulującym zagadnienia wynikające ze stosunku pracy¹⁴⁰. Kwestie prawne będące przedmiotem analizy MTS w związku z art. 11 Statutu TAONZ i art. XII Aneksu do Statutu TAMOP istotnie różnią się od określonych w art. 96 ust. 2 Statutu MTS¹⁴¹. Głównym celem art. 11 Statutu TAONZ i art. XII Aneksu do Statutu TAMOP nie była prawna ochrona funkcjonariuszy organizacji¹⁴². M. Lachs stwierdził, że Trybunał powinien także wziąć pod uwagę interesy organizacji międzynarodowej, która również wymaga należytej ochrony prawnej¹⁴³.

Analiza praktyki MTS odnośnie do rewizji orzeczeń trybunałów administracyjnych wskazuje, że Trybunał nie przyczynił się w znacznym stopniu do rozwoju międzynarodowego prawa administracyjnego. Taki stan rzeczy wynika z niewielkiej liczby spraw przekazywanych MTS w celu rewizji orzeczeń TAMOP oraz nieistniejącego już TAONZ. Ponadto zakres rewizji orzeczeń tych trybunałów był ograniczony, w szczególności w odniesieniu do TAMOP.

Wydaje się, że w tym kontekście największym osiągnięciem MTS jest uznanie szczególnego charakteru przepisów regulujących stosunki pomiędzy pracownikami a organizacjami międzynarodowymi¹⁴⁴, a także rozwój wewnętrznego prawa organizacji międzynarodowych¹⁴⁵. Ze względu na to, że organizacje międzynarodowe korzystają z immunitetu przed sądami krajowymi, to biorąc pod uwagę prawa człowieka, niezbędne okazało się ustanowienie alternatywnych

¹³⁸ P. Vargiu, op. cit., s. 264. Zob. Ch. F. Amerasinghe, *International...*, s. 333.

¹³⁹ E. De Brabandere, op. cit., s. 261.

¹⁴⁰ D. Gallo, op. cit., s. 15.

¹⁴¹ Zob. H. Mosler, K. Ollers-Frahm, op. cit., s. 1181–1189.

¹⁴² Zob. S. Eisuke, op. cit., s. 194.

¹⁴³ Zob. opinię odrębną sędziego do opinii doradczej w sprawie orzeczenia TAONZ nr 273, ICJ Reports 1982, pkt 10, s. 413.

¹⁴⁴ Ibidem, s. 367.

¹⁴⁵ Zob. opinię odrębną sędziego M. Lachsa do opinii doradczej w sprawie rewizji orzeczenia TAONZ nr 273, ICJ Reports 1982, pkt 1, s. 411.

mechanizmów rozstrzygnięcia sporów pracowniczych¹⁴⁶. Opinie doradcze w sprawach dotyczących rewizji orzeczeń trybunałów administracyjnych potwierdziły bowiem prawo organizacji międzynarodowych do utworzenia trybunału, który wydaje wiążące rozstrzygnięcia w sporach pomiędzy pracownikami a organizacją międzynarodową¹⁴⁷. Praktyka stosowana przez Trybunał świadczy także o dość elastycznej interpretacji kompetencji MTS w tym zakresie¹⁴⁸. Powołanie do życia trybunałów administracyjnych stwarza gwarancje jednolitej interpretacji i jednakowego stosowania wewnętrznego prawa organizacji w sprawach pracowniczych¹⁴⁹.

Krytyka procedury doradczej MTS w sprawie rewizji orzeczeń TAONZ i TAMOP doprowadziła do reformy systemu funkcjonującego od 1955 r. w ramach ONZ. Ostatnia opinia doradcza MTS w sprawie orzeczenia TAMOP nr 2867 dowodzi, że konieczne jest przeprowadzenie podobnych zmian w systemie rewizji orzeczeń TAMOP¹⁵⁰. W kontekście zachowania zasady równości stron zarówno w przypadku *locus standi*, jak i *locus standi in judicio* zmiany te wydają się niezbędne, w szczególności, gdy weźmie się pod uwagę, że nierówność ta jest bardziej widoczna w przypadku postanowień Statutu TAMOP niż na gruncie Statutu TAONZ. Z art. XII Statutu i art. XII Aneksu do Statutu TAMOP wynika, że podmiotem uprawnionym do zwrócenia się o opinie doradcze jest Rada Wykonawcza – organ organizacji, a nie, jak w przypadku Statutu TAONZ Komitet – niezależny organ¹⁵¹. Podobne wnioski można sformułować w przypadku zachowania *locus standi in judicio*, gdyż postanowienia Statutu TAONZ zobowiązywały SG do przekazania Trybunałowi wszelkich oświadczeń jednostki, natomiast Statut TAMOP wprost nie zawiera takiego zobowiązania, zatem przekazanie stosownych dokumentów zależy od woli organizacji¹⁵².

¹⁴⁶ A. Reinisch, op. cit., s. 294.

¹⁴⁷ J. Gomula, *The Review...*, s. 373.

¹⁴⁸ Zob. S. Foriati, op. cit., s. 129.

¹⁴⁹ A. Rainisch, op. cit., 286.

¹⁵⁰ Zob. opinię indywidualną sędziego Ch. Greenwooda do opinii doradczej w sprawie orzeczenia TAMOP nr 2867, ICJ Reports 2012, pkt 3, s. 95.

¹⁵¹ E. De Brabandere, op. cit., s. 271.

¹⁵² *Ibidem*, s. 275.

Bibliografia

Źródła

I. Umowy międzynarodowe

1. Traktat pokoju między mocarstwami sprzymierzonymi i skojarzonymi i Niemcami, podpisany w Wersalu dnia 28 czerwca 1919 r., Dz. U. z 1920 r. Nr 35, poz. 200.
2. Porozumienie w sprawie siedziby Organizacji Narodów Zjednoczonych z 26 czerwca 1947 r., UN Treaty Series, vol. 11, no. 147.
3. Konwencja o przywilejach i immunitetach organizacji wyspecjalizowanych z 21 listopada 1947 r., UN Treaty Series, vol. 133, no. 521.

II. Rezolucje

- 351 A(IV) of 9 December 1949, *Establishment of a United Nations Administrative Tribunal*
- A/RES/50/54 of 11 December 1995, *Review of the procedure provided for under article 11 of the statute of the Administrative Tribunal of the United Nations.*
- A/RES/61/261 of 4 April 2007, *Administration of justice at the United Nations.*
- A/RES/62/228 of 22 December 2007, *Administration of justice at the United Nations.*
- A/RES/63/253 of 24 December 2008, *Administration of justice at the United Nations.*

III. Wybory dokumentów

- Przyborska-Klimczak A. (oprac.), *Prawo międzynarodowe publiczne. Wybór dokumentów*, Lublin 2005.

IV. Orzeczenia, opinie doradcze PCIJ, ICJ, UNAT, ILOAT

PCIJ

- Status of Eastern Carelia*, Advisory Opinion of 23 July 1923, PCIJ 1923, Series B, No. 4.
- Consistency of Certain Danzig Legislative Decrees with the Constitution of the Free City*, Advisory Opinion of 4 December 1935, PCIJ 1935, Series A/B, No. 65.

ICJ

- Reparation for Injuries Suffered in the Service of the United Nations*, Advisory Opinion of 11 April 1949, ICJ Reports 1949.
- Reservations to the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide*, Advisory Opinion 28 May 1951, ICJ Reports 1951.
- Effect of Awards of Compensation Made by the United Nations Administrative Tribunal*, Advisory Opinion of 13 July 1954, ICJ Reports 1954.
- Judgments of the Administrative Tribunal of the ILO upon Complaints Made against Unesco*, Advisory Opinion of 23 October 1956 (including the text of the declaration of Judge Kojevnikov), ICJ Reports 1956.
- Certain expenses of the United Nations (Article 17, paragraph 2, of the Charter)*, Advisory Opinion of 20 July 1962, ICJ Reports 1962.

- Legal Consequences for States of the Continued Presence of South Africa in Namibia – South West Africa notwithstanding Security Council Resolution 276 (1970)*; Advisory Opinion of 21 Jun 1971, ICJ Reports 1971.
- Application for Review of Judgment No. 158 of the United Nations Administrative Tribunal*, Advisory Opinion of 12 July 1973, ICJ Reports 1973.
- Application for Review of Judgment No. 273 of the United Nations Administrative Tribunal*, Advisory Opinion of 20 July 1982, ICJ Reports 1982.
- Application for Review of Judgment No. 333 of the United Nations Administrative Tribunal*, Advisory Opinion of 27 May 1987, ICJ Reports 1987.
- Legality of the Use by a State of Nuclear Weapons in Armed Conflict*, Advisory opinion of 8 July 1996, ICJ Reports 1996.
- Difference Relating to Immunity from Legal Process of a Special Rapporteur of the Commission on Human Rights*, Advisory Opinion of 29 April 1999, ICJ Reports 1999.
- Legal Consequences of the Construction of a Wall in the Occupied Palestinian Territory*), Advisory Opinion of 9 July 2004, ICJ Reports 2004.
- Accordance with international law of the unilateral declaration of independence in respect of Kosovo (Request for Advisory Opinion)*, Advisory Opinion of 22 July 2010, ICJ Reports 2010.
- Judgment No. 2867 of the Administrative Tribunal of the International Labour Organization upon a Complaint Filed against the International Fund for Agricultural Development – Request for Advisory Opinion*, Advisory Opinion of 1 February 2012, ICJ Reports 2012.

United Nations Administrative Tribunal

- Judgement No. 158 of 28 April 1972, Case No. 144 (Falsa)*, teksty orzeczeń dostępne na: http://untreaty.un.org/UNAT/Judgements_English_By_Number.htm.
- Judgement No. 273 of 15 May 1982, Case No. 257 (Mortished)*.
- Judgement No. 333 of 8 June 1984, Case No. 322 (Yakimetz)*.

International Labour Organization Administrative Tribunal

- Judgement No. 122 of 10 October 1968, Case Chadsey*.
- Judgement No. 1644 of 10 July 1997, Case Rubio*.

V. Inne

- Statute of the Administrative Tribunal of the International Labour Organization adopted by the International Labour Conference on 9 October 1946 and amended by the Conference on 29 June 1949, 17 June 1986, 19 June 1992, 16 June 1998 and 11 June 2008*, tekst dostępny na: http://www.ilo.org/tribunal/about-us/WCMS_249194/lang--en/index.htm.
- Effect of Awards of Compensation Made by the United Nations Administrative Tribunal, Oral Statements, Minutes of the Public Sitings held at the Peace Palace, The Hague, from June 10th to 14th, and July 13th, 1954, the President, Sir Arnold McNair, presiding*, CR 1954.

European Court of Human Rights, *Waite and Kennedy vs. Germany*, Application no. 26083/94, Judgment of 18 February 1999.
Report of the Redesign Panel on the United Nations System of Administration of Justice, A/61/205 of 28 July 2006.
General Comment No. 32 Article 14: Right to equality before courts and tribunals and to a fair trial, CCPR/C/GC/32, 23 August 2007.

VI. Literatura

1. Abi-Saab G., *The International Court as a World Court*, [w:] Lowe V., Fitzmaurice M. (eds.), *Fifty Years of the International Court of Justice: Essays in Honour of Sir Robert Jennings*, Cambridge 1996.
2. Ago R., "Binding" *Advisory Opinions of the International Court of Justice*, „American Journal of International Law” 1991, vol. 85, no. 3.
3. Aljaghoub M. M., *The Advisory Function of the International Court of Justice 1946–2005*, Springer 2006.
4. Amerasinghe Ch. F., *The World Bank Administrative Tribunal*, „International and Comparative Law Quarterly” 1982, vol. 31, no. 4.
5. Amerasinghe Ch. F., *And What About International Civil Servants?*, UN Chronicle, 02517329, Winter 1998, vol. 25, no. 4.
6. Amerasinghe Ch. F., *Jurisdiction of Specific International Tribunals*, Brill 2009.
7. Amerasinghe Ch. F., *International Administrative Tribunals*, [w:] Romano C., Alter K., Shany Y. (eds.), *The Oxford Handbook for International Adjudication*, Oxford 2014.
8. Aréchaga E.J., *The Amendments to the Rules of Procedure of the International Court of Justice*, „American Journal of International Law” 1973, vol. 67, no. 1.
9. Berman S., *The International Court of Justice as an ‘Agent’ of Legal Development?*, [w:], Tams Ch. J., Sloan J., (eds.), *The Development of International Law by the International Court of Justice*, Oxford 2013.
10. Bordin F. L., *Procedural Developments at the International Court of Justice*, „The Law and Practice of International Courts and Tribunals” 2012, vol. 11, no. 2.
11. Boryslawska R., Lopez L. M., Scoric V., *Identifying the Actors Responsible for Human Rights Violations Committed against Staff members of International Organizations: An Impossible Quest for Justice*, „Human Rights and International Legal Discourse” 2007, vol. 1, no. 2.
12. Brabandere de E., *Individuals in Advisory Proceedings before the International Court of Justice: Equality of the Parties and the Court’s Discretionary Authority*, „The Law and Practice of International Courts and Tribunals” 2012, vol. 11.
13. Brower Ch. N., Bekke P.H.F. r., *Understanding “Binding” Advisory Opinions of the International Court of Justice*, [w:] Ando N., McWhinney E., Wolfrüm R. (eds.), *Judge Shigeru Oda: Liber Amicorum*, vol. I, Brill 2002.
14. Brownlie I., *The Individual Before Tribunals Exercising International Jurisdiction*, „International and Comparative Law Quarterly” 1962, vol. 7, no. 3.

15. Dallari P., *Administrative Tribunals of International Organizations and the World Constitutionalism*, [w:] Elias O., *The Development and Effectiveness of International Administrative Law: On the Occasion of the Thirtieth Anniversary of the World Bank Administrative Tribunal*, Martinus Nijhoff Publishers 2012.
16. Eisuke S., *Review and Repudiation of Judgments of International Administrative Tribunals*, „Asian Yearbook of International Law” 1997, vol. 7.
17. Elias T. O., *How the International Court of Justice Deals with Requests for Advisory Opinions*, [w:] Makarczyk J. (ed.), *Essays in International Law in Honour of Judge Manfred Lachs*, Martinus Nijhoff Publishers, Dordrecht 1984.
18. Elias O., M. Thomas M., *Administrative Tribunals of International Organizations*, [w:] Giorgetti Ch. (ed.), *The Rules, Practice, and Jurisprudence of International Courts and Tribunals*, Martinus Nijhoff Publishers 2012.
19. Evans A. E., *Judicial Decisions: Request for Advisory Opinion by Committee on Applications for Review of Administrative Tribunal Judgments-”failure to exercise jurisdiction-”fundamental error in procedure. Applications for Review Judgement No. 158 of the United Nations Administrative Tribunal, ICJ Reports 1973, p. 166, International Court of Justice, Advisory Opinion of 12 July, 1973*, „American Journal of International Law” 1974, vol. 68, no. 2.
20. Flaherty E. P., *Legal Protection in International Organizations for Staff – A Practitioner’s View*, tekst dostępny na: <http://www.campaignsitebuilder.com/user/suethemailcom/download/March%20paper.doc>.
21. Frowein J. A., Oellers-Frahm K., *Article 65*, [w:] Zimmermann A., Tomuschat Ch., Oellers-Frahm K. (eds.), *The Statute of the International Court of Justice*, Oxford 2006.
22. Foriati S., *The International Court of Justice: An Arbitral Tribunal Or a Judicial Body?*, Springer 2014.
23. Gallo D., *The Administrative Tribunal of the International Labour Organization (ILOAT), the International Court of Justice (ICJ) and the Right of Access to Justice for the Staff of International Organizations: The Need for a Reform in Light of the ICJ Advisory Opinion of 1 February 2012*, LUISS Guido Carli Dipartimento di Giurisprudenza, Working paper no 02-2014.
24. Gomula J., *The International Court of Justice and Administrative Tribunals of International Organizations*, „Michigan Journal of International Law” 1991, vol. 13, no. 1.
25. Gomula J., *The Review Decisions of International Administrative Tribunals by the International Court of Justice*, [w:] Elias O. (ed.), *The Development and Effectiveness of International Administrative Law: On the Occasion of the Thirtieth Anniversary of the World Bank Administrative Tribunal*, Martinus Nijhoff Publishers 2012.
26. Goodrich L. M., *The Nature of the Advisory Opinions of the Permanent Court of International Justice*, „American Journal of International Law” 1938, vol. 32, no. 4.
27. Gross L., *Participation of Individuals in Advisory Proceedings before the International Court of Justice: Question of Equality between the Parties*, „American Journal of International Law” 1958, vol. 52, no. 1.

28. Gross L., *Some Observation on the International Court of Justice*, „American Journal of International Law” 1962, vol. 56, no. 1.
29. Greig D. W., *The Advisory Jurisdiction of the International Court and the Settlement of Disputes between States*, „International and Comparative Law Quarterly” 1966, vol. 15, no. 2.
30. Gulati R., *The Internal Dispute Resolution Regime of the United Nations: Has the Creations of the United Nations Dispute Tribunal and United Nations Appeals Tribunal Remedied the Flaws of the United Nations Administrative Tribunal*, „Max Planck Yearbook of the United Nations” 2011, vol. 15.
31. Hambro E. I., *Individuals before International Tribunals*, „American Society of International Law Proceedings” 1941, vol. 35.
32. Hambro E., *The Authority of the Advisory Opinions of the International Court of Justice*, „International and Comparative Law Quarterly” 1954, vol. 3, no. 1.
33. Hernández G. I., *The International Court of Justice and the Judicial Function*, Oxford 2014.
34. Hudson M. O., *Advisory Opinions of the Nationals and Internationals Courts*, „Harvard Law Review” 1924, vol. 37, no. 8.
35. Hwang P., *Reform of the Administration of Justice System at the United Nations*, „Law and Practice of International Courts and Tribunals” 2009, vol. 8, no. 2.
36. Jennings R. Y., *United Nations at Fifty: The International Court of Justice after Fifty Years*, „American Journal of International Law” 1995, vol. 89, no. 3.
37. Kaikobad K. H., *The International Court of Justice and Judicial Review: A Study of the Court's Power with Respect to Judgements of the ILO and UN Administrative Tribunal*, Kluwer Law International 2000.
38. Kelsen H., *The Law of the United Nations: A Critical Analysis of Its Fundamental Problems*, The Lawbook Exchange, LTI Union, New Jersey 2000.
39. Klabbers J., *An Introduction to International Organizations Law*, Cambridge 2015.
40. Kolb R., *International Court of Justice*, Hart Publishing 2013.
41. Kolb R., *The Elgar Companion to the International Court of Justice*, Edward Elgar Publishing 2014.
42. Koroma A. G., (introduction), *Strengthening the Role of the Courts as the Principal Judicial Organ of the UN*, [w:] Peck C., Lee R. S. K., Lee R. S., (eds.), *Increasing the Effectiveness of the International Court of Justice: Proceedings of the ICJ/UNITAR Colloquium to Celebrate the 50th Anniversary of the Court, the Peace Palace, 16–18 April 1996*, Martinus Nijhoff Publishers 1997.
43. Lachs M., *Some Reflections on the Contribution of the International Court of Justice to the Development of International Law*, „Syracuse Journal of International Law and Commerce” 1983, vol. 10, no. 2.
44. Lang A., *The Role of the ICJ in a Context of Fragmentation*, „International and Comparative Law Quarterly” 2013, vol. 62, no. 4.
45. Lauterpacht E., *Aspects of the Administration of International Justice*, Cambridge 1991.

46. Lissitzyn O. J., *The International Court of Justice: Its Role in the Maintenance of Justice: Its Role in the Maintenance of International Peace and Security*, The Lawbook Exchange, Ltd., Clark New Jersey 2006.
47. Megzari A., *The Internal Justice of the United Nations: A Critical History 1945–2015*, Brill 2015.
48. Mercouris P., *The Advisory Jurisdiction of the Permanent Court of International Justice in Practice: A Tale of Two Scopes*, [w:] Tams Ch. J., Fitzmaurice M. (eds.), *Legacies of the Permanent Court of International Justice*, Martinus Nijhoff Publishers 2013.
49. Morgenstern F., *Law Applicable to International Officials*, „International and Comparative Law Quarterly” 1969, vol. 18, no. 3.
50. Mosler H., Ollers-Frahm K., *Article 96*, [w:] Simma B. (ed.), *The Charter of the United Nations: A Commentary*, vol. II, Oxford 2002.
51. Ostrihansky R., *Advisory Opinions of the International Court of Justice as Reviews of Judgments of International Administrative Tribunals*, „Polish Yearbook of International Law” 1988, vol. XVII.
52. Otis L., *The Reform of the United Nations Administration of Justice System: The United Nations Appeals Tribunal after One Year*, „Law and Practice of International Courts and Tribunals” 2011, vol. 10, no. 3.
53. Pellet A., *Strengthening the Role of the Courts as the Principal Judicial Organ of the UN*, [w:] Peck C., Lee R. S. K., Lee R. S., (eds.), *Increasing the Effectiveness of the International Court of Justice: Proceedings of the ICJ/UNITAR Colloquium to Celebrate the 50th Anniversary of the Court, the Peace Palace, 16-18 April 1996*, Martinus Nijhoff Publishers 1997.
54. Pratap D., *The Advisory Jurisdiction of the International Court*, Oxford 1972.
55. Pomerance M., *The Advisory Function of the International Court in the League and U.N. Eras*, Baltimore and London 1973.
56. Pomerance M., *The Advisory Role of the International Court of Justice and its ‘Judicial’ Character: Past and Future Prism*, [w:] Muller A.S., Muller S., Raič D., Thuránszky J. M. (eds.), *The International Court of Justice: Its Future Role After Fifty Years*, Martinus Nijhoff Publishers 1997.
57. Quintana J. José, *Litigation at the International Court of Justice: Practice and Procedure*, Brill 2015.
58. Reinisch A., *The Immunity of International Organizations and the Jurisdiction of their Administrative Tribunals*, „Chinese Journal of International Law” 2008, vol. 7, no. 2.
59. Reinisch A., Knahr Ch., *From the United Nations Administrative Tribunal to the United Nations Appeals Tribunal – Reform of the Administration of Justice System within United Nations*, „Max Planck Yearbook of the United Nations” 2008, vol. 12.
60. Reinisch A., Weber U. A., *In the Shadow of Waite and Kennedy – The Jurisdictional Immunity of International Organizations, the Individual’s Right of Access to the*

- Courts and Administrative Tribunals as Alternative Means of Dispute Settlement*, „International Organization Law Review” 2004, vol. 1, no. 1.
61. Rosenne S., Ronen Y. (eds.), *The Law And Practice Of The International Court, 1920–2005*, Martinus Nijhoff Publishers 2005.
 62. Rosenne S., *Interpretation, Revision, and Other Recourse from International Judgments and Awards*, Martinus Nijhoff Publishers 2007.
 63. Sameh M. M. Amr., *The Role of the International Court of Justice As the Principal Judicial Organ of the United Nations*, Martinus Nijhoff Publishers 2003.
 64. Seyersted F., *Settlement of Internal Disputes of Intergovernmental Organizations by Internal and External Courts*, „Zeitschrift für ausländisches öffentliches Recht und Völkerrecht” 1964, vol. 25.
 65. Shaw M. N., *International Law*, Cambridge 2008.
 66. Shockley T. A., *The Evolution of a New International System of Justice in the United Nations: The First Session of the United Nations Appeals Tribunal*, „Saint Diego International Law Journal” 2012, vol. 13, no. 2.
 67. Sloan F. B., *Advisory Jurisdiction of the International Court of Justice*, „California Law Review” 1950, vol. 38, no. 5.
 68. Spiermann O., *Introduction*, [w:] Zimmermann A., Tomuschat Ch., Oellers-Frahm K. (eds.), *The Statute of the International Court of Justice*, Oxford 2006.
 69. Thirlway H., *The Law and the Procedure of the International Court of Justice. Fifty Years of Jurisprudence*, Volume I, Oxford 2013.
 70. Tunkin G. I., *Theory of International Law*, Harvard University Press 1974.
 71. Vargiu P., *From Advisory Opinions to Binding Decisions: The New Appeal Mechanism of the UN System of Administration of Justice*, „International Organizations Law Review” 2010, vol. 7, no. 2.
 72. Vidal-León Ch., *Inequality of the Parties before the International Court of Justice: Reflections on the Appellate Jurisdiction over ILOAT Judgments*, „Journal of International Dispute Settlement” 2014, vol. 5, no. 2.
 73. Waldock H., *General Course on Public International Law*, „Recueil des Cours” 1962 – II, vol. 106.
 74. Wet de E., *The Direct Administration of Territories by the United Nations and its Member States in the Post Cold War Era: Legal Bases and Implications for National Law*, „Max Planck Yearbook of the United Nations” 2004, vol. 8.

THE INFLUENCE OF ADVISORY OPINIONS OF INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE ON THE PROCEEDINGS BEFORE THE ADMINISTRATIVE TRIBUNALS IN THE UN SYSTEM

The International Court of Justice (ICJ) is a principal judicial organ of the United Nations. The main task of ICJ is to settle disputes submitted to it by the states and is also entitled to give advisory opinions which are given on the motion of some United Nations organs and specialized agencies. The expression that ICJ is a “principal judicial organ of the United Nations” doesn’t mean that it is the only one judicial organ within the framework of the United Nations. The United Nations Administrative Tribunal (UNAT) was established by the legal force of the General Assembly resolution 351 A(IV) of 9 December 1949 r. The main purpose of the UNAT was to decide legal employment disputes between United Nations staff and the Organization. In 1955 the Statute of UNAT was amended and the Committee on Application for Review of Administrative Tribunal Judgement was competent to seek advisory opinion from ICJ and this opinion was binding. However Committee only in three cases requested the ICJ to give advisory opinion. Those opinions concerned inter alia the competence of ICJ to respond to the question, the right of Committee to submit such motion, the principle of equality of arms. In spite of that since of the 1st of July 2009 the new system of administration of internal justice was established – the United Nations Dispute Tribunal and the United Nations Appeal Tribunal, which consider the appeals against judgments rendered by the United Nations Dispute Tribunal, the issues discussed in advisory opinions of ICJ on the matters of appealing against a judicial decision of UNAT are still highly topical, especially in the context of the maintained in force competence of ICJ to review judgement of The Administrative Tribunal of the International Labour Organisation.